

Oroszország politikai keretezése a Fidesz kommunikációjában 2010-2022

OTDK dolgozat

Jelige: AMG713

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés.....	1
II. Elméleti alapok.....	7
III. Oroszország a Fidesz elbeszéléseiben 2015 előtt	12
<i>„Körvonalazódik egy Putyin-Gyurcsány paktum”</i>	<i>13</i>
<i>„Oroszország a keleti nyitás egyik kulcsországa”</i>	<i>14</i>
IV. Oroszország Fidesz elbeszéléseiben 2015 után	20
<i>„(...) Putyin és Orbán Viktor közel-keleti keresztény egyházi vezetőkkel találkozott”</i>	<i>23</i>
<i>„A Nyugat most Ukrajnát akarja (...) Ám Oroszország (...) ezt nem hagyja.”</i>	<i>26</i>
V. Összegzés	36
Felhasznált irodalom.....	40

I. Bevezetés

Érdekes megfigyelni, hogy a jelenlegi kormánypárt magatartása és kommunikációja az orosz-ukrán háború, illetve ezzel összefüggésben Oroszország kapcsán mennyire elüt az egyéb európai és „nyugati” mintáktól. Példaként fel lehet hozni akár, hogy a Fidesz nem szavazta meg az Európai Parlamentben az Oroszországot terrorizmust támogató államnak minősítő határozatot.¹ Ugyanakkor azért korábban is volt arra példa, hogy a Fidesz, még a Néppárt tagjaként sem szavazott meg bizonyos Oroszország elleni szankciókat.²

De az Oroszországgal barátabb hozzáállás más módon is tetten érhető, akár még a hagyományosan jónak nevezhető lengyel-magyar viszonyra is rányomja ez a bélyegét.³ De egyes hangok szerint Magyarország a jelenlegi állapotában nem is lenne szabad, hogy egyáltalán Európai Unió tag, vagy NATO tag lehessen.⁴ Más elemzések pedig egészen Putyin trójai falovát látják Orbán Viktorban és a jelenlegi kormányban.⁵

Az viszont, hogy ez nem volt éppen mindig így, szinte közhely számba megy. Nézzük csak meg, hogy Orbán Viktor még Nagy Imre újrateremtésén orosz megszállásról, az orosz birodalom feltétlen szolgálatáról, szolgáliról és az orosz csapatok kivonásának haladéktalan megkezdéséről beszél.⁶

De ezek alapján szinte kiált a kérdés, hogy miért változott ez meg, miért váltott ez negatívról pozitívrá? Nagyon sok elképzelés és magyarázat látott és lát ezzel kapcsolatban napvilágot, mind a mai napig. Vannak, akik ennek elsősorban a Fidesz oroszokkal kapcsolatos gazdasági és egyéb összefonódásait emelik ki.⁷ Mások szerint az is elképzelhető, hogy a jelenlegi miniszterelnököt az oroszok valamilyen módon zsarolják.⁸

¹ szabadeuropa.hu: Az EP terrorizmust támogató államnak minősítette Oroszországot – a Fidesz képviselői nem szavaztak, 2022.10.23.

² politicalcapital.hu: Oroszbarátság a sorok között, 2020.10.30.

³ Kolozsi Ádám: Ezek már nem azok a lengyelek: meginoghat Orbán legfontosabb európai szövetsége az oroszbarátság miatt, telex.hu, 2022.03.15.

⁴ Kiss Márton Balázs: Erőset válaszolt a világhírű történész, amikor Orbán Viktorról kérdezték; index.hu, 2022.12.23.

⁵ Coakley, Amanda: Putin's Trojan Horse Inside the European Union, foreignpolicy.com, 2022.08.03.

⁶ mandiner.hu: Orbán Viktor beszéde Nagy Imre újrateremtésén, 2009.06.16.

⁷ Szabó András és Pethő András: Orbán játszámja - Feltárul a Putyinnal kiépített kapcsolat titkos története, 444.hu, 2018.03.11.

⁸ nepszava.hu: Sz. Bíró Zoltán: Putyin valamivel zsarolja Orbánt 2022.10.22.

Ugyanakkor a belpolitikai okok is talán szerepet játszhattak mindebben. Gondoljunk abba bele, hogy a Jobbik nagyjából 2013 őszén elkezdte a néppártosodást.⁹ Ezzel párhuzamosan pedig a Fidesz egyre radikálisabb retorikát folytat, főleg 2015-től kezdődően.¹⁰ A hazai szélsőjobb pedig összességében mindenképpen nevezhető oroszbarátnak.¹¹ Ha pedig mindezek között összefüggést vélünk látni, az egyáltalán nem biztos, hogy a véletlen műve.

Persze az Oroszországgal kapcsolatos fordulat mértéjére az összes választ mindig érdemes azért fenntartásokkal kezelni. Leginkább amiatt, mert egyáltalán nem túlzás azt állítani, hogy a vonatkozó források – főleg, ha a háttértörténeteket vesszük – meglehetősen nehezen vagy nem hozzáférhetőek és hiányosak. Vagy legalábbis ahhoz nem biztos, hogy minden esetben elégségesek, hogy egyes kijelentéseket minden kétséget kizáróan bizonyítani tudjunk, bármennyire is hihetően hangzanak ezek.

Azonban szerencsére a dolgozatomban ennél sokkal kevésbé ingoványos területen szeretnék haladni és nem a miéltre kívánok választ adni, hanem sokkal inkább a hogyanra – még, ha össze is kapcsolódik valamelyest e kettő. Ezen belül is arra, hogy a Fidesz Oroszországról szóló kommunikációja hogyan változott meg, különös tekintettel a politikai keretezésre. Azaz hogyan értelmezi és értelmezi újra, a vele való viszony megváltozásának tükrében Oroszországot és a hozzá kapcsolódó témákat.

Mivel ez alapvetően egy elég hosszú folyamat viszont a dolgozat terjedelmi kerete mégiscsak kötött, ezért szeretnék határokat kijelölni a vizsgálódásomra vonatkozólag. Talán kezdjük azzal, hogy alapvetően ilyesmit pontosan kijelölni nem mondható egy túl egyszerű feladatnak, mint ahogy majd a későbbiekben ezt igyekszek példákkal is alátámasztani. Leginkább azért, mert nincsenek kifejezetten éles, jól megfogható pontok, cezúrák. Hanem ezt sokkal inkább úgy érdemes elképzelni, hogy vannak bizonyos elbeszélések, amelyek mellett újak jelennek meg. De az új megjelenése nem feltétlenül jelenti a régebbi teljes eltűnését is.

Vagyis ebben az értelemben azt hiszem, hogy viszonyítási időszakokról – esetleg viszonyítási pontokról, bár a pont itt csak szófordulatként értendő, mintsem valamiféle éles határpontként - érdemes leginkább beszélni. Azaz, például bizonyos időintervallum előtt, egyes elbeszélések egyáltalán nem jellemzőek, míg ezután nagyon gyakorivá válnak. De ez nem jelenti feltétlenül azt, hogy a viszonyítási intervallum alatt vagy előtt ezek egyáltalán ne lennének jelen, hanem sokszor csak annyit, hogy nem túl gyakoriak és nem túl jellemzőek.

⁹ Bíró-Nagy András és Boros Tamás: Jobbik going mainstream; strategy shift of the far right in Hungary, Policy Solutions, 2016: 244

¹⁰ Juhász Attila, Hunyadi Bulcsú, Galgóczi Eszter, Róna Dániel, Szicherle Patrik és Zgut Edit: Az átrendeződés éve, Political Capital, 2017: 12

¹¹ Political Capital: Oroszbarátok a jobbszélén, 2009.12.01.

Mindezt szem előtt tartva a vizsgálódásomat alapvetően 2010-től az orosz-ukrán háború kitöréséig folytattam. Egyrészt a tézisemet alátámasztani - amire mindjárt kitérek – nem szükséges a teljes, akár 1989-től napjainkig tartó folyamatot részleteibe menően vizsgálni. Másrészt pedig, bármilyen párt esetében mindig sokkal fontosabb azt áttekinteni, hogy mit tesz és mond, amikor kormányon van, semmint ellenzékben. A vége pedig azért a háború kitörése, mert ez bizonyos tekintetben több változást is hoz. Nem abban az értelemben, hogy egyes aspektusok radikálisan átalakulnának, hanem inkább úgy, hogy bizonyos, korábban is jelenlévő tendenciák jobban előtérbe kerülnek és látványossá válnak. Ezt is majd a dolgozatomban a későbbiekben igyekszek alátámasztani.

Viszont egy fontos kiegészítést még mindenképpen tennem kell, mégpedig, hogy bizonyos mértékig 2010 előttre, és leginkább példák szintjén a háború utánra is rövid kitekintést fogok tenni. Legfőképpen azért, mert bizonyos mintázatok az elbeszélésekben leginkább így rajzolódnak ki jól, így adnak teljes képet.

A fő tézisem úgy foglалható össze, hogy a Fidesz politikai kommunikációjában Oroszország hosszú ideig, mint keretezett szerepel - ennek időbeli határaival a későbbiekben részletesen fogok foglalkozni - azaz bizonyos más témák által, azokon keresztül van értelmezve, bemutatva. Majd pedig, ugyan nem tűnik el teljesen a keretezettség, de Oroszország az elbeszélések többségében keretezővé válik, vagy legalábbis markánsan megjelenik akként, azaz a legtöbb esetben az Oroszországhoz való viszony fényében bizonyos események újraértelmeződnek. Mindez pedig erősen összekapcsolódik Oroszországnak a morálisan „jó” pozíciójába való helyezésével, azaz lényegét tekintve Oroszország „jóként” van ábrázolva.

Persze azért joggal merül fel a kérdés, hogyha nincsenek jelen jól megfogható válaszvonalak az elbeszélésekben, akkor egyáltalán lehet-e, vagy még inkább érdemes-e megkísérelni a vizsgált időszakot kronológiailag tagolni? Ugyan valóban nem beszélhetünk éles választóvonalakról, de mindazonáltal a vizsgált időszak jól megkülönböztethető elemekre, alrészekre bontható és ezek azok, amik között nincsenek jelen az éles határok.

Későbbiekben ezt részletezni fogom, de előzetesen nagyjából úgy lehetne mindezt vázolni, hogy van egy hozzávetőleges időintervallum, ami előtt Oroszország keretezett, majd ezt követően markánsan megjelenik keretezőként. Ugyanakkor a keretezett időszak is két részre osztható, az első főként negatívan keretez, míg a második pedig egyfajta átmenetinek nevezhető a leginkább. Abban az értelmében, hogy már többségében nem negatívak az elbeszélések és egyre inkább új, semleges vagy egyenesen pozitív elbeszélések jelennek meg. Ugyanakkor fontos, hogy itt a pozitívak, messze túlnyomó többségében nem ábrázolják még Oroszországot

morális „jóként”. Viszont mihelyest ez utóbbi megtörténik, onnantól kezdve Oroszország keretezővé is válik. Nem feltétlenül azonnal, de ahol Oroszország morálisan „jóként” van ábrázolva tartósan, ott nagy valószínűség szerint előbb vagy utóbb, kisebb vagy nagyobb mértékben keretezővé is fog válni.

Illetve mindezt szükséges még kiegészíteni azzal, hogy kifejezetten rétegeltnek mondható az Oroszországgal kapcsolatos kommunikáció, vagyis sok esetben mást mondanak a meghatározó politikai tisztségeket viselők, és megint mást a különböző fideszes médiumok - lényegében az előbbi az alapvetően mindig visszafogottabb, például, ha a morális térbe helyezést vesszük. Valamint nem csak rétegelt, hanem a különböző médiumok is nagy eltéréseket tudnak mutatni, mondjuk abban, hogy milyenek is a főbb elbeszélések és az újak mikortól is jelennek meg.

Ahol a vizsgálódást folytattam az az online is elérhető, különböző Fideszhez köthető médiumok és sajtótermékek. Illetve mindez bizonyos mértékig kiegészül egyes politikusok, politikai aktorok beszédeivel, részben pedig nyilatkozataival. Mielőtt néhány példát felsorolnék, fontosnak tartom még azt kiemelni, hogy hol nem vizsgálódtam, vagy legalábbis részleteibe menően semmiképpen.

Az első, amit mindenképpen meg kell említeni, az a közösségi média, értve ezalatt politikusok és egyéb politikai aktorok oldalait, hozzászólásait vagy akár reakcióit. A másik nagy halmaz pedig szintén a különböző szereplők egyéb, informálisabbnak nevezhető megnyilvánulásai. Ez alatt lehet érteni különböző műsorokban elhangzó relatíve kötetlen beszélgetéseket, vagy nem írott formában megjelenő interjúkat. Vagyis mindazok a megnyilvánulások, amelyeknek nem feltétlenül ad hoc módon történtek, viszont nincs igazán jól meghatározható formai keretük. A harmadik pedig a különböző, elsősorban tv-műsorok Oroszországgal és a hozzá kapcsolódó témákkal foglalkozó blokkjai. Például az M1 vagy a Hír TV hírblokkjai, vagy más műsorai. Esetleg egyéb platformokon megjelenő videóik – persze ez azért kissé határeset a közösségi médiával.

Ugyanakkor bizonyos esetekben egy-két példa leginkább említés szintjén elő fog kerülni mind a három csoportból, bizonyos aspektusokra reflektálva. Azonban mélyrehatóan nem vizsgálódtam ezeken a területeken amiatt elsősorban, mert mind a három akkora mennyiségű feldolgozandó forrást jelent, hogy megítélésem szerint ezekről külön-külön lehetne írni egy-egy teljes értékű dolgozatot.

De, hogy néhány konkrét példát is felsoroljak:

hirado.hu, *magyarnemzet.hu*, illetve *magyaridok.hu* 2015 és 2019 között. *demokrata.hu*, *magyarhirlap.hu*, ez utóbbinál viszont meg kell jegyezni, hogy csak 2014-től kezdődően állnak rendelkezésre cikkek, a korábbiakat az archívum nem tartalmazza. *mandiner.hu*, *pestisracok.hu* és ehhez kapcsolódó egyéb blogok. *origo.hu*, alapvetően 2017-től. Természetesen több más időpont is felmerülhet, hogy mikortól is tekinthető Fideszhez köthetőnek, például 2014 nyarán Sáling Gergő távozik és ez mindenképpen egy fontos pont,¹² de 2015 is jelentős, mert ekkor adja el a Magyar Telekom az Origót.¹³ Mégis 2017-et jelölném ki, az Oroszországról szóló kommunikáció szempontjából, egyrészt az akkori kirúgások és felmondások miatt,¹⁴ másrészt, az Oroszországgal kapcsolatos kommunikáció a korábbiakhoz képest ekkorra egyértelműen megváltozik.

index.hu 2020-tól kezdődően, természetesen itt is ki lehetne jelölni más időpontot, de azt hiszem, hogy az Index esetében szintén a szerkesztőség legnagyobb részének távozása amikortól már a leginkább Fideszhez köthető médiumnak lehet tekinteni.¹⁵ Mindezekon felül még megemlíteném a megyei lapokat is. Mivel ezek esetében kifejezetten sokszor lehet tartalmi egyezést vagy legalábbis hasonlóságot találni,¹⁶ így itt inkább csak egyetlen felületre fókuszáltam a vizsgálódást, ez pedig a *szon.hu* 2017-től kezdődően, a legtöbb megyei napilap esetében a felvásárlás még 2016 közepén történik,¹⁷ viszont a Kelet-Magyarország és a *szon.hu* esetében ez csak 2017-ben megy végbe.¹⁸

Persze önmagában az is egy érdekes kérdés lehet, hogy mitől is tekintünk egy adott médiumot Fideszhez köthetőnek? A tulajdonosi körtől? Az adott médiumban megjelenő cikkek íróinak személyétől esetleg? Vagy attól, hogy a cikkek többsége hogyan is viszonyul a Fideszhez? Ezek külön-külön is eldönthetik ezt a kérdést egy-egy médium esetében, de azt hiszem, hogy leginkább ezek valamiféle kombinációját érdemes leginkább vizsgálni. Lehet a tulajdonosi kör is meghatározó a Fideszhez való viszonyban, nézzük csak meg az Orbán-Simicska konfliktus idején például a *magyarnemzet.hu* Fideszről vagy Orbán Viktorról szóló cikkeinek a megváltozását összességében. De az is elég jó képet adhat, hogy kik azok a személyek, akik

¹² Magyar Péter: Politikai okokból kellett távoznia az Origo főszerkesztőjének, állítja egykori helyettese, 444.hu, 2014.08.22.

¹³ Rényi Pál Dániel: A Telekom eladta az Origót a VS-t kiadó New Wave Médianak, 444.hu, 2015.12.17.

¹⁴ Kovács Bálint: Újabb újságírókat rúgtak ki az Origótól, index.hu, 2017.03.02.

¹⁵ index.hu: Távozik az Index szerkesztőségének vezetése és szinte minden munkatárs, 2020.07.24.

¹⁶ Czinkóczi Sándor: Az összes megyei lap ugyanazzal a központi Orbán-interjúval jelent meg a választás előtti napon, 444.hu, 2018.04.07.

¹⁷ Keller-Alánt Ákos: Dísznek vannak, magyarnarancs.hu, 2017.09.16.

¹⁸ Szalay Dániel: További megyei lapok kerülhetnek a Fidesz közelébe, 24.hu, 2017.01.04.

írásai megjelennek, megjelenhetnek. Illetve azért mégiscsak a cikkek tartalma összességében, ami valamilyen módon befolyásolja, vagy legalábbis próbálja befolyásolni a közvéleményt.

Az ilyen dolgozatok bevezető részében még illik és célszerű is azt megfogalmazni, hogy a szöveg írója, én személy szerint, miért is érdeklődöm a választott témám iránt. Van, hogy az ember bizonyos esetekben, elég nehézkesen tud ilyet megfogalmazni. Lévén akadhat azért olyan szituáció, hogy mégiscsak valamilyen témát muszáj választania, de attól még nem biztos, hogy számára ez olyan érdekes vagy fontos. Szerencsémre én most egyáltalán nem ebben a helyzetben vagyok. A politikai kommunikáció számomra ez egyik legközelebbi és legkedvesebb terület, amit csak el tudok képzelni, hogy dolgozatot írjak róla.

Több okom is van, amiért végül e témakör, illetve téma mellett döntöttem, de anélkül, hogy ennek mélyebb fejtegetésébe kezdenék, az mindenképpen nagyon érdekes számomra, hogyan képesek politikai aktorok részben a politikai kommunikáció segítségével, akár nagyon különböző embereket befolyásolni, rosszabb esetben pedig manipulálni. Hogy tudnak bizonyos gondolatok az ember fejében – akár nacionalizmus vagy más – fontosabbak lenni, mint a hétköznapiok hús-vér valósága. Hogy mennyibe kerül a kenyér, mennyiért tankolok, milyen iskolába tud járni a gyermekem, milyen egészségügyi ellátást tudok igénybe venni, stb.

A másik aspektus, amit megemlítenék az az, hogy mennyire homlokegyenest másként lehetséges értelmezni egyazon eseményeket, így abszolút más jelentést is adva nekik. Ezáltal pedig az állampolgárokat teljesen más irányba lehet vezetni és más dolgokra lehet rávenni. A politika művelői számára ugyanakkor ez egy óriási felelősség is, amivel nem biztos, hogy mindig megfelelőképpen bánnak.

A harmadik pedig, hogy a jelenlegi kormánypárt Oroszországról szóló kommunikációjának vizsgálatát rendkívül aktuálisnak tartom, már csak a háború és a „nyugatitól” elűtő minták miatt is. Illetve részben, ahogy korábban utaltam rá, az Oroszországhoz fűződő viszony megváltozásának miéttjé – főleg annak hátterét - nagyon nehezen kutatható területnek találom. Viszont a hogyanra való reflektáláshoz rengeteg forrás áll rendelkezésre – legalábbis, ami a kommunikációt illeti -, és, ha a miéltre nem is fogunk választ kapni a hogyan által – vagy legalábbis messzemenő következtetések semmiképpen nem vonhatóak le -, de mégis talán egy kicsit árnyaltabb összkep alakulhat ki bennünk az egész változásról.

II. Elméleti alapok

Mielőtt hozzákezdhetnénk a dolgozat tárgyának feldolgozásához, még vár ránk egy kissé talán unalmas és hálátlan feladat, mégpedig tisztázni a politikai keretezés értelmezési tartományát, hogy mit is jelent ez. Új tudást elsajátítani soha nem unalmas, hanem egy rendkívül izgalmas kihívás, ugyanakkor az ember az ilyen elméleti alapok leírásakor a legtöbbször inkább csak azt tudja jó esetben prezentálni, hogy a „kötelezőket” olvasta és tisztában van velük, mintsem, hogy érdemi újat tudjon mondani ezzel kapcsolatban e sorok olvasójának. Kissé hálátlannak pedig talán azért nevezhető, mert rengeteg kiváló szakember foglalkozott már e témával, viszont a dolgozat terjedelmét csak úgy lehet ésszerű keretek között tartani, hogy itt szükségképpen kihagyunk bizonyos gondolkodókat, gondolatokat, ami miatt kissé olyan érzése támadhat az embernek, hogy ezzel valamilyen értelemben és módon rangsorol is, holott erről a legkevésbé szó nincs. Ráadásul azt is azért mérlegelni kell, hogy egy-egy ilyen részterület bemutatására mégis mennyi helyet szánunk, és így mennyi helyet veszünk el potenciálisan a dolgozat valódi tárgyától.

Ahogy említettem, a téma nagyon széles szakirodalommal rendelkezik és rengeteg kiváló szakember foglalkozott már vele a legkülönbözőbb megközelítésekből, értelmezésekben és mértékben. A teljesség bármiféle igénye nélkül és nem is fontossági sorrendben: George Lakoff, Szabó Márton, Robert M. Entman, Erving Goffman, Frank Fisher, Jennifer Rose Hopper, Ahmed Abdel-Raheem, Dennis Chong, James N. Druckman, Dietram A. Scheufelel, David Tewksbury, Yu-Kang Lee és még nagyon sokan mások.

De mégis, mi is az a politikai keretezés, mit érthetünk alatta? Kezdjük talán az Oxford Research Encyclopedias leírásával.¹⁹ Parafrázálva, ez két nagy csoportra osztja a politikai keretezést, az egyik a hangsúlyozó vagy kiemelő - *emphasis frames* -, a másik pedig az egyenértékesítő - *equivalence frames*. Az előbbi működése során egy adott politikai esemény bizonyos aspektusait, jellemzőit kiemeli, míg másokat tulajdonképpen figyelmen kívül hagy. Vagyis mondhatni, valahogyan értelmez egy politikai eseményt, és ez alapján sugallja hogyan értsük ezt, mit is gondolkodjunk erről.

Például egy Pride felvonulás esetében az egyik fél a különböző szexuális vagy nemi kisebbségek melletti kiállást emeli ki, figyelmen kívül hagyva, hogy ez a típusú kiállítás nem biztos, hogy kizárólag pozitívan befolyásolja a társadalom megítélését a szexuális

¹⁹ Zoe Oxley: Framing and Political Decision Making: An Overview , Oxford Research Encyclopedias, 2020.05.29.

kisebbségekkel szemben. Míg a másik fél, a hagyományosként hivatkozott erkölcsi normák fellazítását vagy egyenesen azok támadását emeli ki. Holott, azért az a legkevésbé sem biztos, hogy ezek bármiféle módon egyáltalán viszonyulni akarnának a hagyományosként hivatkozott erkölcsi normákhoz.

Míg az utóbbi, az egyenértékesítő, lényegében egyazon aspektus eltérő oldalát, értelmét mutatják be. A legklasszikusabb példa, a parafrázált szövegben is szereplő munkanélküliség. Az 5%-os munkanélküliséget lehet akár 95%-os foglalkoztatottságként is prezentálni.

Mindez kiindulópontnak talán megfelelő, de ássunk azért ennél egy picit mélyebbre és bontsuk ki egy kicsit jobban a politikai keretezést.

Dennis Chong és James N. Druckman egyik keretezéselmélettel foglalkozó írásukban²⁰ a keretezés hatásáról – *framing effect* – azt írják, hogy akkor beszélhetünk erről, amikor egy politikai kérdés bemutatásában gyakran csak egy kis változtatás hatására, az azzal kapcsolatos vélemény jelentősen megváltozik. A keretezés pedig lényegében az a folyamat, amikor az emberek egy adott politikai kérdésről saját értelmezést alakítanak ki, vagy pedig a meglévőt változtatják meg.

Ennél kicsit jobban kibontva, egy attitűd valami irányába, az lényében a súlyozott összege értékelő meggyőződések - *evaluative beliefs* – sorozatának, arról az adott valamiről.²¹ Ezt képletben úgy foglalják össze, hogy: $\text{Attitűd} = \sum v_i * w_i$

Ahol a v_i az i attribútumra vonatkozó értékelése a tárgynak, w_i pedig az adott attribútumhoz társult súlyozottság.

Azaz például tételezzük fel, hogy egy település mellett van egy rét, ami a gyakorlatban méhlegelőként funkcionál és a helyi élővilág számára kiemelten fontos. Ugyanakkor, ide egy cég szeretne egy gyárkomplexumot építeni. Vagyis a cég beruházásával kapcsolatos összesített attitűdje az egyénnek tartalmazni fog egyszerre pozitív és negatív értékeléseket annak különböző dimenziói kapcsán.

Gondolhatja úgy az egyén, hogy ez a beruházás munkahelyeket teremtsen, de ezzel párhuzamosan azt is, hogy ez a környezetre nagyon negatív hatással van. Ha erre alkalmazzuk a fenti képletet, akkor ennek környezeti hatása lehet v_1 , mely negatív, míg ennek munkahelyteremtő vonzata v_2 , mely pozitív. Az egyén összesített attitűdje pedig lényegében a v_1 és v_2 relatív nagyságától és az egyes attribútumok súlyától - w_1 és w_2 - függ. Vagyis az egyén egyes politikai ügyekkel

²⁰ Dennis Chong és James N. Druckman: FRAMING THEORY, Annual Review of Political Science, 2007: 104

²¹ Chong és Druckman, 2007: 105

kapcsolatos értékelése kifejezetten összetettnek mondható, illetve az egyes aspektusok fontossága terén számottevő eltérések lehetnek.

Mindezeket figyelembe véve, Chong és Druckman írásában a keretezés summázva, egy politikai eszköz, amely arra ösztönzi az egyéneket, hogy bizonyos irányvonalak mentén gondolkodjanak adott politikai ügyekről, problémákról. Ezt pedig tulajdonképpen úgy érik el, hogy bizonyos jellemzőket, aspektusokat emelnek ki.²²

Azonban azt is érdemes látni, hogy a kiváltani szándékozott hatás alapján ezek nem csak pozitívak lehetnek, hanem negatívak is. A legcélszerűbb talán az, ha bemutatom, hogyan néz ki, vagy nézhetne ki a gyakorlatban ebből a megközelítésből a keretezés. A fentebbi gyárkomplexumos példát folytatva, a beruházást lehet pozitívan keretezni, mondjuk úgy, hogy azt emeljük ki, hogy az jótékonyan hat a gazdaságra és majd más cégeket is a városba vonzhat, újabb beruházásokkal. Vagy, ez nem csak a munkanélküliséget, de az elvándorlás mértékét is csökkentheti. Ha pedig a cég „hazai”, akkor ez is mindenképpen egy kiemelhető aspektus lehet. Ugyanakkor, mivel a keretezés negatív is lehet, a beruházás melletti érvelés része lehet így az is, hogy a rét ellen keretezünk. Például, kiemeljük, hogy gyakran megtalálható parlagfű azon réten, amit nagyon nehéz onnan kiirtani, - vagy más egyéb allergiát okozó növények – ennek pedig a pollenallergiával küzdők számára meglehetősen komoly súlya lehet.

Esetleg, ha méhcsípéssel összefüggésben voltak olyan esetek a környéken, amelyek egészségügyi kezelést igényeltek, vagy pláne haláleset is történt, akkor ezek az aspektusok is fontosak lehetnek. De akár a rét környezetre gyakorolt pozitív hatását is támadhatjuk. Mondjuk, ha akadnak, akik a környékről a szemetüket odahordják, ekkor ez is felhasználható erre a célra, például egy de facto szeméttárolóként funkcionáló rét mennyire is lehet fontos az élővilág számára.

Ha pedig a rét mellett és a beruházás ellen érvelünk, természetesen lehet pozitívan keretezve az előbbinek a helyi élővilágban betöltött szerepét is kiemelni – akár, mint méhlegelő. De a negatív keretezés szempontjából, ha mondjuk a környéken a méhészet meghatározó gazdasági ágazat, akkor ez az aspektus messze fontosabb lehet, például a beruházással nem csak egy réttel kevesebb felület fog a méhek számára rendelkezésre állni, hanem a gyár károsanyag-kibocsátása miatt a környék mézének a minősége is jelentősen romolhat. Esetleg a káros anyag kibocsátással összefüggésben még ennek szerepét a légúti- és tüdő-megbetegedések kapcsán lehet kihangsúlyozni.

²² Chong és Druckman, 2007: 106

Továbbá, ha volt ennek, a gyárkomplexumot építeni szándékozó cégnek korábban környezeti szennyezést okozó, vagy egyéb jelentős balesete, akkor ez az aspektus is előkerülhet. De például, ha a munkaerő, amit alkalmazni fog a cég, előre tudható, hogy elsősorban külföldi vendégmunkások lesznek, vagy, ha a cég és a helyi politikai elit között személyi és egyéb összefonódások vannak és így felmerül a korrupció, akkor ezek mind-mind alkalmasak lehetnek a negatív keretezésre.

Fontos ugyanakkor azért azt látni, hogy a keretezés során vannak még egyéb tényezők is, amiket mindenképpen érdemes legalább megemlíteni. Az egyik ilyen az információ forrásának megbízhatósága, szavahihetősége, ugyanis a keretezés sikerességét nagyban befolyásolja, hogy az egyén azt számára hitelesnek számító helyről kapja-e.²³ Valamint azt is fontos szem előtt tartani, hogy a politikai keretezés ahhoz, hogy sikeres legyen mindig az egyén fejében már előzetesen ott lévő gondolati elemeken, emlékeken keresztül hat, azokat lényegében aktiválja.²⁴ Illetve van legalább még egy, nem megkerülhető tényező, ez pedig a politikai orientáció. Az egyénben a legtöbbször van arra egyfajta törekvés, vágy, hogy a meglévő attitűdjeit, meggyőződéseit értékeit megtartsa. Azaz egy politikai keret mindig nagyobb eséllyel lesz sikeres, ha olyan tényezőket, megfontolásokat emel ki, amelyek illeszkednek az egyén már eleve meglévő attitűdjeihez, értékeihez. Ráadásul sokszor az egyén a véleményét egy adott politikai ügygel kapcsolatban úgy alakítja ki, hogy az lényegében megerősítse a pártpolitikai meggyőződését.²⁵

Mindezekén túl pedig érdemes még pár mondat erejéig kitérni a tények és az elbeszélés kapcsolatára. Szabó Márton, *Diszkurzív politikatudomány* című könyvében többek között azt írja ezek relációjáról, hogy egy politikai esemény ténye, csak egy valamilyen módon leírt esemény részeként válik ténnyé, vagyis lényegében egy nagyobb egész részeként értelmeződik akként. Ugyanakkor egy-egy esemény tényelemeinek egyfajta relatív önállósága van, azaz más tényektől elkülönülve csak az adott eseményen belül nyeri el ez az értelmét. Valamint a tény csak abban az értelemben tény, ahogyan egy adott értelmezésben részt vesz, de ehhez ugyanakkor nem szükséges magának a ténynek a kimerítő bemutatása.²⁶

²³ Febriliani; Clarissa Chia Pei Shin; Annabel Tan Poh Gek; Ng Yan Xiang és Faishal Luthfi bin Kamsani: *The Influence of Individuals' Political Orientations on Framing Effects In Political Communication*, NANYANG TECHNOLOGICAL UNIVERSITY - Wee Kim Wee School of Communication and Information, academia.edu, 2015: Source Credibility May Enhance Framing Effects

²⁴ Febriliani és mtsai, 2015: Prior Frame Orientation and Framing Effects

²⁵ U.i: Congruence in Political Orientation May Enhance Framing Effects

²⁶ Szabó Márton: *Diszkurzív Politikatudomány*, Osiris Kiadó, Budapest, 2016: 123-124

Továbbá az esemény pedig nem eleve létezik, hanem megtörténik valahogyan. Ennek egységét pedig a róla szóló narratíva egysége, ami megteremti. E narratíva pedig az időbeliséget egységekből álló egésszé szervezi, ezzel pedig ezt az egészet így megérthetővé és elmondhatóvá teszi. Az elbeszélés nem csak leírja az eseményt, hanem értelmezi valahogyan és lényegében kreálja is. Ezen túl pedig az elbeszélés társadalmi interakcióban létezik, ebben az értelemben az esemény pedig az lesz, amiről meg többé-kevésbé meg tudunk egyezni, hogy megtörtént.²⁷

Vagyis látható, hogy a keretezés elsősorban nem a tények megmásításáról, torzításról szól, hanem azok olyan, lényegét tekintve elbeszélő elrendezéséről, amely segítségével, elsősorban egy politikai aktor, befolyásolni akarja annak befogadóit. Persze lehet a keretezésnek része a tények meghamisítása vagy torzítása is, de a keretezés, értelmezés szempontjából nem az az elsődleges, hogy azoknak a valóságtartalma mekkora is, hanem ennél sokkal fontosabb, hogy az elbeszélések miket igyekeznek kiemelni, részben pedig, hogy miért.

²⁷ Szabó Márton, 2016: 125

III. Oroszország a Fidesz elbeszéléseiben 2015 előtt

Az elméleti alapok áttekintése után kezdjük is bele a vizsgálódásba és mivel a következő időszak átmenetként jellemezhető leginkább, még, ha nem is áll a dolgozat elsődleges fókuszában, mindenképpen ki kell rá térni előzetesen, hogy ez mihez képest is átmeneti, még, ha mélyebben nem is megyünk ebbe bele. Indítsuk a gondolatsorunkat ott, hogy kijelölünk egy, a bevezetőben is említett viszonyítási időszakot. Azaz, ami előtt inkább negatívnak mondhatóak az Oroszországgal kapcsolatos elbeszélések, míg utána, ha nem is feltétlenül pozitívnak, de semmiképpen sem többségében negatívnak.

Nézzük meg, hogy Orbán Viktor az oroszokkal kapcsolatos viszonyáról mit is mond, mégiscsak ő számít a Fidesz messze legmeghatározóbb politikusának. Az ő saját elmondása szerint ez 2008-ban változott meg, az elmaradt grúz és ukrán NATO bővítés miatt.²⁸ Akkor ezek szerint itt, 2008 elején²⁹ ez egyfajta fordulatot vett? Ez így, nem mondható el. Természetesen a személyes, belső fordulat lehetőségét nem lehet kizárni, erre nincs rálátásunk, viszont az biztos, hogy Orbán Viktor még az ugyanaz év augusztusi orosz-grúz háború kapcsán nagyon éles kritikát fogalmaz meg Oroszországgal szemben³⁰ – ami érdekessége még ennek, hogy itt a „nyugat” azért kap kritikát, mert az oroszokkal szemben nem elég erélyesen lép fel – és még 2009 elején is igencsak negatív hangvételben beszél az oroszokról.³¹ Sőt, 2011-ben a Mol részvényeinek vásárlása kapcsán se mondható kifejezetten pozitívnak az oroszokkal kapcsolatban az ügy elbeszélése.³² Ha pedig nem csak Orbán Viktort, hanem a különböző fideszes aktorokat³³ és médiumokat³⁴ nézzük, akkor az látható, hogy 2008 után azért találunk még negatív hangvételű megnyilvánulásokat.

Ugyanakkor az is igaz, hogy 2009 végén Orbán Viktor az akkori Putyinnal való találkozója kapcsán, már az oroszokkal való viszony rendezéséről beszél.³⁵ Vagyis összességében, ha viszonyítási időszakot – vagy viszonyítási pontot - akarunk kijelölni, azt hozzávetőlegesen leginkább 2008 és 2009 környékére lehetne tenni, azzal a nagyon fontos megkötéssel, hogy 2009 után se tűnnek el teljesen azért a negatív megnyilvánulások.

²⁸ Vö.: youtube.com, Telex.hu: Orbán Viktor elárulta, miért fordult Putyin felé, 12:33-14:34, 2022.04.06.

²⁹ 24.hu: Ki lett a NATO-csúcs vesztese?, 2008.04.04.

³⁰ Vö.: youtube.com, 444.hu: Orbán: 56 miatt is kötelességünk világosan beszélnünk az orosz agresszióról, 2014.08.01.

³¹ magyarnemzet.hu: Orbán: Vissza kell szerezni önbecsülésünket, 2009.01.21.

³² hvg.hu: Orbán: visszaszereztük a Mol ötödét az oroszoktól, 2011.05.24.

³³ hirado.hu: Lázár: nyolc évig kiszolgálta a magyar kormány az orosz érdekeket, 2010.07.06.

³⁴ Rajcsányi Gellért: Óceánia vs Eurázsia vs Keletázsia?, mandiner.blog.hu, 2011.11.22.

³⁵ origo.hu: Orbán Putyinnal találkozott, 2009.11.21.

Illetve, szükségszerű mindenképpen árnyalni annyiban a képet, hogy például a demokrata.hu már 2009 elején is van, hogy elég pozitív hangnemben ír Oroszországról.³⁶ Sőt, ha úgy vesszük, bizonyos értelemben keretezi is a szöveg az akkor még csak orosz-ukrán gázvitát. Viszont itt van egy fontos különbség, a későbbi keretező tendenciákhoz képest. Mégpedig, hogyha tüzetesen elolvassuk a szöveget, itt a keretezés során nem Oroszország vagy az oroszokkal való viszony védelme – 2009-ben pozitívnak nevezhető viszonyról nem is lehet még beszélni – történik ezáltal elsődlegesen, hanem az Egyesült Államok kritikája, vagyis ez itt sokkal inkább egy Amerika-kritikának a része.

„Körvonalazódik egy Putyin-Gyurcsány paktum”³⁷

Tehát Oroszország a 2008-2009 előtti időszakban más elbeszélések által van keretezve, értelmezve és ekkor elsődlegesen negatív szereplője ezeknek. Többféle elbeszélés által is lehet keretezett Oroszország, viszont kettő nagyon jellemzőt szeretnék mindenképpen röviden kiemelni.

Az első és talán a legjellemzőbb, az az MSZP-SZDSZ kormányának, illetve Gyurcsány Ferencnek a kritikája – valamint még egyéb politikai ellenfelek kritikájának részeként is lehet ezt értékelni, meg lehet akár itt említeni még például az Egyesült Államokat, de alapvetően a fentebbi a leggyakoribb. Ez több ügy kapcsán is előjön, például gázellátás,³⁸ Nabucco,³⁹ vagy a Gyurcsány-Putyin találkozók például 2006-ban⁴⁰, vagy 2007-ben.⁴¹ De fel lehet akár példának hozni Ferihegy ügyét is,⁴² vagy Laborc Sándornak az akkori Nemzetbiztonsági Hivatal főigazgatójának lemondását.⁴³ Valamint azt is fontos látni, hogy ez a fajta elbeszélés nagyon-nagyon sokáig előkerül, például a Nabucco egyfajta utóöngéjeként 2010-ben,⁴⁴ vagy a Moszkva tér átnevezése kapcsán 2011-ben.⁴⁵ Sőt, még amikor már Oroszország keretezővé válik, akkor is, bár ennek részeként ez az elbeszélés is újraértelmeződik, újrakereteződik, erre majd ott külön ki fogok térni.

³⁶ Ágoston Balázs: HIDEG GÁZHÁBORÚ, demokrata.hu, 2009.01.21.

³⁷ magyarnemzet.hu: Fidesz: hozzák nyilvánosságra a Gyurcsány-Putyin paktumot! + videó, 2007.03.18.

³⁸ Ui.: Veszélybe kerülhet a hazai gázellátás, 2009.01.03.

³⁹ Keresztes Lajos: Gyurcsány Putyin legfontosabb szövetségese?, magyarnemzet.hu, 2007.05.05.

⁴⁰ Uő.: Lapszemle: Gyurcsány visszahozná az orosz nyelvet, magyarnemzet.hu, 2006.03.01.

⁴¹ magyarnemzet.hu: Fidesz: hozzák nyilvánosságra a Gyurcsány-Putyin paktumot! + videó, 2007.03.18.

⁴² Ui.: Ferihegy-tender: háttéregyeztetések, 2005.11.18.

⁴³ Ui.: Anomáliák, 2009.07.20.

⁴⁴ Lovas István: A Gyurcsány-rejtély, magyarnemzet.hu, 2010.11.20.

⁴⁵ magyarnemzet.hu: A „hisztérikus” Gyurcsány tartsa meg magának a minősítéseit, 2011.05.02.

A másik elbeszélés típus, amit meg szeretnék említeni, az felvet egy értelmezési kérdést, ami az egész dolgozatomat végigkíséri, mint egyfajta dilemma. Nevezetesen, amikor egy 1956-ról vagy az 1989 előtti rendszerről szóló elbeszélés oroszokat emleget szovjetek helyett, akkor az, minek is számít? Nem csak abban az értelemben, hogy egy szinonimát hogyan is kell kezelni. Hanem itt az orosz része-e, egy tágabb értelemben veendő szovjetekről és kommunizmusról szóló egyfajta „mentális” képnek. Vagy fordítva, a történelmileg hosszú idő alatt kialakult oroszokat és Oroszországot jelentő „mentális” képnek a része a szovjetek és a kommunizmus is? Esetleg e kettő teljesen különáll? Vagy ez igazából szubjektív és egyénre válogatja? Ezt most semmiképpen nem kísérelném meg itt kibontani vagy megfejteni, alapvetően nem tárgya a dolgozatomnak és nagyon félre is vinné a gondolatmenetemet. De, ha elfogadjuk, hogy a szovjetek kapcsán, amikor oroszokat emlegetnek egyes elbeszélések, akkor ott tágabb értelemben, a mai oroszokat is érteni lehet, ebben az esetben az oroszok és Oroszország negatívan keretezve 1956 és az 1989 előtti rendszerrel összefüggésben is előkerül.

Ugyanakkor itt nemegyszer egyfajta kontinuitást is igyekeznek ennek segítségével kihangsúlyozni az MSZP-SZDSZ kormány, annak tagjai és 1956 leverői,⁴⁶ illetve az 1989 előtti rendszer működtetői között.⁴⁷ Illetve az előző elbeszéléstípushoz hasonlóan ez is még a negatívnak mondható időszak után elő-elő kerül.⁴⁸ Valamint ahogy haladunk előre az időben, az orosz, mint a szovjet szinonimája egyre kevésbé tűnik fel - akár még 1956 esetében is. Abban az időszakban, amikor már Oroszország keretező, pedig majdhogynem szinte semennyire, sőt az orosz-ukrán háború kitörése után van egy elég látványos példája is ennek, amire szintén majd külön ki fogok térni.

„Oroszország a keleti nyitás egyik kulcsországa”⁴⁹

A többségében negatívnak mondható időszak vázolója után tekintsük át az átmeneti időszakot - vagy lehetne még ezt úgy is nevezni, hogy nem többségében negatív. Viszont, ha átmeneti, akkor miért is nevezhető annak? Ahogy előzetesen utaltam rá, itt részben arról van szó, hogy megszűnik a negatív keretezettségnek a dominanciája. De ezen felül teljesen új elbeszélések is megjelennek, amelyek vagy semlegesnek, vagy pozitívnak mondhatóak. Viszont a pozitív esetében itt még semmiképpen nem lehet többségében, Oroszországnak a morálisan „jó”

⁴⁶ index.hu: 56 nem reformmozgalom, hanem felkelés volt, 2007.10.23.

⁴⁷ Political Capital: Október 23.- alkalom szüli a kommunistát, 2005.10.24.

⁴⁸ gondola.hu: Kővér László október 23-i ünnepi beszéde Sao Paulóban, 2011.10.24.

⁴⁹ hirado.hu: Martonyi: Oroszország a keleti nyitás egyik kulcsországa, 2013.02.28.

pozícióba emeléséről beszélni. Vagyis az ezt megelőző, és az ezt követő időszakhoz képest is komoly eltéréseket mutat, bizonyos hasonlóságok megléte mellett. De lássuk, hogy mik, illetve milyenek is a főbb elbeszélések.

Kezdjük talán azzal, hogy az egyik meglehetősen új elbeszélés, az az oroszokkal való viszony, főként pragmatikus alapokon történő rendezését hangsúlyozza. Némileg sarkítva a dolgot, ennek megjelenésével kezdődik el tulajdonképpen az átmeneti időszak. Példaként fel lehet hozni a korábban is említett 2009-es Orbán-Putyin találkozót.⁵⁰ De ugyanez év elején Németh Zsolt is, aki ekkor az Országgyűlés Külügyi és Határon túli Magyarok Bizottságának elnöke, valami egészen hasonlóról ír.⁵¹ Persze azért ez a pragmatizmus elsődlegesen gazdasági megfontolásokat takar, így ez a fajta elbeszélés lényegében a viszony rendezésével párhuzamosan már megjelenik,⁵² jóval megelőzve a keleti nyitást is.

Ugyanakkor, ha a gazdasági előnyökről szóló elbeszéléseket nézzük, ez többféleképpen is szóba jöhet, sokszor egyébként valóban nagymértékben összekapcsolódva a keleti nyitással,⁵³ annak kulcsországaként ábrázolva Oroszországot.⁵⁴ De ennek keretében példaként fel lehet hozni még a különböző külügyminiszteri utazásokat,⁵⁵ vagy találkozókat⁵⁶ valamint az Oroszországot a magyar agrárium számára nagy felvevőpiacként ábrázoló elbeszéléseket.⁵⁷

Illetve, ha a gazdasági lehetőségekről, mint Oroszországot keretezőről van szó, mindenképpen ki kell emelni még legalább két aspektusát ennek, amelyek nagymértékben össze is függenek. Mind a kettő lényegét tekintve a gazdasági lehetőségeken túl ugyanúgy az energiabiztonság kategóriájába is sorolható, nevezetesen a gázellátás és a paksi atomerőmű bővítése – természetesen lehetne a gazdasági keretezés helyett akár külön kategóriának is venni, ugyanakkor az erős gazdasági vonzatok miatt mégis elsődlegesen az előbbibe sorolnám.

A gázellátás esetében például a korábbi, Nabucco szemben Déli Áramlat ügye folytatását is lehet látni.⁵⁸ Viszont nagyon fontos, hogy itt a Fidesz pozíciója megváltozott, és immár inkább a Déli Áramlatot támogatja,⁵⁹ ebből a megváltozott pozícióból pedig újraértelmezi az egész

⁵⁰ origo.hu: Orbán Putyinnal találkozott, 2009.11.21.

⁵¹ Németh Zsolt: Oroszellenes-e a Fidesz?, polgariszemle.hu, 2009.02.05.

⁵² hvg.hu: Orbán: az oroszok segíteni fognak az energiafüggetlenség elérésében, 2009.11.25.

⁵³ hirado.hu: Szijjártó: A keleti nyitás a gazdasági fordulat egyik kulcsa, 2013.05.14.

⁵⁴ Ui.: Martonyi: Oroszország a keleti nyitás egyik kulcsországa, 2013.02.28.

⁵⁵ Ui.: Martonyi Moszkvába látogat, 2011.02.06.

⁵⁶ Ui.: Szijjártó: Moszkvában szóba kerülnek majd energetikai kérdések is, 2013.01.25.

⁵⁷ magyarnemzet.hu: Fazekas: Magyarország így szerezhet piacot, 2013.10.11.

⁵⁸ Stier Gábor: A Gazprom nem tartja vetélytársnak a Nabuccót, magyarnemzet.hu, 2010.12.01.

⁵⁹ MD: Hazánk elkötelezett a Déli Áramlat mellett, magyarnemzet.hu, 2013.11.18.

kérdést, így ebben Oroszország szerepe és helye is megváltozik.⁶⁰ Valamint ezzel kapcsolatban itt is egyfajta Unió-kritikának a része lesz bizonyos mértékben.⁶¹

A paksi bővítés esetében szintén a gazdasági előnyök elbeszélése keretezi alapvetően Oroszországot, akár az általuk nyújtott hitel kapcsán,⁶² vagy mondjuk közvetetten, a paksi bővítés következtében az olcsóbb áram lehetősége,⁶³ valamint a beruházás más alternatívákhoz képesti olcsósága.⁶⁴ Illetve az energiabiztonság szintén előjön a paksi bővítés kapcsán,⁶⁵ ilyen értelemben pedig, ez az elbeszélés lényegében úgy is keretezi Oroszországot, akivel nem csak jó, hanem szükséges is az együttműködés.⁶⁶

A második nagyobb elbeszéléscsoport, amit megemlítenék- és ez elég sok esetben összekapcsolódik az Oroszországgal szükségszerű együttműködni elbeszélésekkel -, ez lényegét tekintve Oroszország nagyhatalmi státuszának, politikai,⁶⁷ gazdasági vagy akár katonai⁶⁸ erejének kiemelése, sőt egyenesen megemlése, vagyis tulajdonképpen itt egy megkerülhetetlen tényezőként van keretezve, értelmezve.⁶⁹ Sokszor – ahogy ez részben a korábban már idézett cikkekből is látható -, mint vagy az Egyesült Államokkal vagy az Unióval szembenálló fél. Tulajdonképpen, mint a mérleg másik nyelve, azokkal az országokkal, politikai szervezetekkel, szereplőkkel szemben, akikkel a magyar kormánynak is konfliktusa van.

Leginkább ennek egy eleme - mintsem csak önmagában a gazdasági keretezésnek - az is, hogy Oroszországot a nagy felemelkedő ázsiai, vagy keleti államok közé sorolják. Ha összevetjük Oroszország éves GDP adatait Kínáéval, nem azt láthatjuk, hogy az előbbi akár csak megközelítené Kína növekedési mutatóit – most a népességet, a technológiai színvonalat és egyebeket nem is említve az összevetés során. Kína 2010 és 2021 között, 2020-at leszámítva minden évben 10,5 és közel 6% közötti növekedést produkált, illetve 2020-ban is, ami messze a legrosszabb év volt az időszakban, 2.24%-ot növekedett.⁷⁰

Ezzel szemben Oroszország, 2010 és 2021 között soha nem érte el az éves 5%-os növekedést sem, és összesen csak négy évben volt ez az érték 4% fölött, az összes többiben 3% alatti volt,

⁶⁰ -ha: Érdekes: a Fidesz szerint orosz birodalmi érdekeket szolgál a kormány, hvg.hu, 2012.04.26.

⁶¹ WA: Brüsszelnek nem tetszik a Déli Áramlat, magyarnemzet.hu, 2013.12.05.

⁶² hirado.hu: Varga: az ország sokat spórol az orosz hitelszerződéssel, 2014.03.26.

⁶³ Ui.: Fotók a helyszínről - A paksi bővítés 13 százalékkal olcsóbb áramot hozhat, 2014.02.24.

⁶⁴ GB: Hatszoros áron épülne szénerőmű Pakshoz képest, magyarnemzet.hu, 2013.11.19.

⁶⁵ hirado.hu: Fidesz: egyre nagyobb Magyarország energiabiztonsága, 2014.04.01.

⁶⁶ magyarhirlap.hu: Paks ügyében nincs késés, 2014.11.19.

⁶⁷ TK: Putyin: Kicsoda Obama, hogy ítélkezzen?, magyarnemzet.hu, 2014.05.23.

⁶⁸ MD: Oroszország fenyegetést lát a NATO-ban és Ukrajnában, magyarnemzet.hu, 2014.12.26.

⁶⁹ magyarhirlap.hu: Németh Zsolt: Kezelhetetlenek a komoly konfliktusok Moszkva nélkül, 2015.11.30.

⁷⁰ Forrás: macrotrends.net, China

ráadásul úgy, hogy ez 2015-ben 1.97%-al, 2020-ban pedig 2.68%-al még csökkent is.⁷¹ Az való igaz, hogy a 2010-es évek elején Oroszország 4% fölött növekedik, és abban az időszakban, amikor a keleti nyitás elindul, ez egyáltalán nem mondható rossznak. Pláne összevetve ezt mondjuk Franciaországgal, ahol 2010 és 2021 között összesen három év van, amikor a növekedés 2% fölötti,⁷² vagy Németországgal, ahol ugyanebben az időszakban egyszer meghaladja, egyszer pedig szorosan megközelíti a 4%-ot, de az összes többi évben 3% alatt marad.⁷³ Persze ezek a számok önmagukban nem adnak azért teljes képet, lévén hiába az alacsonyabb francia és német növekedési adatok, mind a két esetben az orosznál jóval nagyobb gazdaságról lehet beszélni, illetve a 2010-es évek elején jónak mondható orosz növekedés 2013-ra lényegében ki is fullad.

Vagyis Oroszországnak a nagy felemelkedő ázsiai, vagy keleti államok közé sorolása, a gazdasági súlyának a valóshoz képesti jelentős megemelését jelenti, vagy legalábbis mindenképpen értékelhető ekként is. Ebből a szempontból pedig nem lehet egyszerűen csak a gazdaságilag keretező elbeszélések közé sorolni. Ugyanakkor persze Oroszország megemelésének van egy másik fontos vonzata is mégpedig, hogy sok esetben ez Magyarország, illetve a magyar kormány megemelését is jelenti, ha más nem a jó kapcsolat révén.⁷⁴

Ahogy az alfejezet elején említettem az átmeneti időszak többek között azért nevezhető leginkább átmenetinek, mert párhuzamosan jelen vannak új pozitív, régi negatív és semlegesnek mondható elbeszélések is. Az új pozitívak legfontosabb részét az eddigiekben említettek teszik ki, vagy legalábbis ezekhez gyakorlatilag mindig valamilyen módon kapcsolódnak, vagy valamilyen viszonyban állnak ezek az új elbeszélések. Persze fontos azért azt megjegyezni, hogy ezek az új elbeszélések se feltétlenül tekinthetők mindig teljes mértékben pozitívnak. Például az Oroszországgal való együttműködés, mint szükségszerűség, semmiképpen nem mondható kifejezetten pozitívnak, de azért igazán negatívnak se, talán leginkább a semlegesek közé lehetne sorolni, bár azért ez is nagyban függ az adott szövegtől. Nézzük meg ezután, hogy mit is lehet érteni a negatív és a semleges alatt. A negatív, ahogy az előbb utaltam rá, alapvetően a negatívan keretezett időszakból mondhatni fennmaradt elbeszélések elsősorban. Egyértelműen kevesebbszer fordulnak elő az átmenetinek nevezhető időszakban, főleg ahogy haladunk benne előre időben, de azért akad példa rá itt-ott, mind

⁷¹ Forrás: macrorends.net, Russia

⁷² Forrás: Ui., France

⁷³ Forrás: Ui., Germany

⁷⁴ origo.hu: Radikálisan megnőtt Magyarország nemzetközi jelentősége, 2017.02.02.

politikusi megnyilvánulások terén,⁷⁵ mind pedig a cikkek között.⁷⁶ Illetve alapvetően - egy kivételt leszámítva, ami leginkább határeset, de erre mindjárt kitérek –új, tisztán negatív elbeszélések nem jelenek meg.

Ami a semlegesek többségét illeti, valójában nem is igazán tekinthetőek egységesnek, legalábbis abban az értelemben nem, hogy itt nem arról van szó, hogy ezek valamiféle jól megfogható történet részeként ábrázolják Oroszországot – mint mondjuk a gazdasági elbeszélések, vagy a Gyurcsány-kritikák. Hanem ezekre sokkal inkább úgy érdemes tekinteni, hogy sokszor Oroszország „hétköznapi” ügyeit mutatják be és nem szükségképpen pozitívan vagy negatívan. Vagy legalábbis nem igazán lehet egyértelműen se egyik se másik kategóriába sorolni őket.

Ugyanakkor ezek is valahogyan értelmezik Oroszországot, vagy, ha más nem, az értelmezésekhez hozzátesznek, kiegészítik azokat, illetve bizonyos aspektusokat kiemelnek, már csak az által, hogy beszámolnak bizonyos hírekről, míg másokról nem. Példaként fel lehet hozni akár a volgográdi merényletet,⁷⁷ vagy ezzel kapcsolatban Putyin reakciójának ábrázolását erre.⁷⁸ De akár meg lehet említeni a Mihail Kalasnyikov temetéséről szóló beszámolókat is.⁷⁹ Esetleg még a különböző oroszországi szerencsétlenségekről szóló cikkeket,⁸⁰ vagy azt az esetet, amikor török harci gépek lőttek le egy orosz bombázót.⁸¹

Illetve van még egy fontos típus, amit nem lehet igazán a fenti három kategória egyikébe sem sorolni, mert nem csak médiumonként, de gyakorlatilag cikkenként változik, hogy hogyan is értelmezik ebben Oroszországot. Ez pedig a Krím 2014-es orosz annektálása, valamint az ehhez kapcsolódó, orosz-ukrán – akkor még nem teljesen nyílt háború „csak” – konfliktus. Rendkívül sokfélék és szerteágazóak az ehhez kapcsolódó elbeszélések.

Van, amelyik bajban lévő Oroszországról ír,⁸² vagy arról, hogy „*Putyin nincs egyszerű helyzetben*”.⁸³ Máshol inkább csak egyfajta leíró jelleggel számolnak be az eseményekről,⁸⁴ de található itt, ha más nem érintőlegesen Amerika-kritika is,⁸⁵ de az Oroszországba érkező ukrán

⁷⁵ origo.hu: Deutsch Tamás: Ruszkik haza!, 2014.03.03.

⁷⁶ Megyeri Dávid: Megtagadott balos oroszimádat, magyarnemzet.hu, 2015.01.19.

⁷⁷ PR: Véres merénylet Volgográdban, magyarnemzet.hu, 2013.12.29.

⁷⁸ TK: Putyin hadat üzent a terroristáknak, magyarnemzet.hu, 2013.12.31.

⁷⁹ hirado.hu: Katonai tiszteletadás mellett temették el Mihail Kalasnyikovot, 2013.12.27.

⁸⁰ Ui.: Két halott az oroszországi lakástűzben - 40 embert kimenekítettek, 2012.06.24.

⁸¹ magyarhirlap.hu: Török harci gépek lelőttek egy orosz bombázót, 2015.11.24.

⁸² Havasi Zsolt: Lángok a szomszédban, süllyednek az oroszok, magyarnemzet.hu, 2014.12.26.

⁸³ Stier Gábor: Selyemzsinór Putyinak, magyarnemzet.hu, 2014.12.16.

⁸⁴ Mészáros Péter: Ukrán vörös riasztás: Ez már nem fenyegetés, ez hadüzenet, pestisracok.hu, 2014.03.02.

⁸⁵ hirado.hu: Medvegyev: kiszámíthatatlan a washingtoni kormányzat, 2014.12.10.

menekültekről is beszámolnak,⁸⁶ vagy akár egyfajta békítőként is ábrázolják az oroszokat.⁸⁷ De van példa arra is, hogy ezt az egész ügyet igyekeznek a Jobbikkal összefüggésbe hozni, illetve felhasználni ellene,⁸⁸ ezzel párhuzamosan pedig olya szöveget is láthatunk, hogy „*az atlantista-cionista világbirodalom közvetett és közvetlen eszközökkel eltávolította a neki nem tetsző*” Janukovics féle vezetést.⁸⁹

Másutt ennek az egész ügynek a geopolitikai egyfajta szükségszerűségéről olvashatunk,⁹⁰ illetve arról, hogy az oroszok kiszorítása Kelet-Európából az „*atlanti régió*nak” elemi érdeke.⁹¹ Van, ahol pedig mindeközben arról írnak, hogy a „*NATO vezérkara világháborúra készül*” és hogyha „*Ukrajnát soron kívül a NATO-hoz csatolnák*” az a NATO minden tagja számára háborút jelentene Oroszországgal,⁹² valamit olyan cikk is akad, ami úgy fogalmaz, hogy „*az oroszoknak Krím körülbelül olyan, mint nekünk Csíkszereda*”.⁹³

Megint másutt pedig Putyin nyilatkozatait hoznak le, miszerint Oroszország két év alatt legyűri a válságot,⁹⁴ vagy, hogy a Krím visszaszerzése az valójában történelmi igazságtétel,⁹⁵ illetve, hogy Putyinnak a kultusza, a támogatottsága az egekben.⁹⁶ Valamint a szankciók elleni elbeszélések is - részben a gazdasági elbeszélések részeként – már jelen vannak, akár egyfajta Unió-kritikával egyszerre,⁹⁷ vagy pedig a gazdasági elbeszélések részeként, kihangsúlyozva annak gazdasági kárait.⁹⁸

Vagyis elmondható, hogy rendkívül széles spektrumon mozog ez az elbeszéléstípus, ugyanakkor ezek elsősorban továbbra is Oroszországot valahogyan értelmezik, vagy keretezik. Viszont annyi elmozdulás a korábbiakhoz képest mindenképpen van, hogy még, ha nagyon elvétve is, de itt már találhatunk példákat Oroszországnak a morálisan „jó” pozícióba való emelésére. Például a Krím félsziget és Csíkszereda párhuzamba állítása is bizonyos értelemben és bizonyos mértékig értékelhető akár ennek.

⁸⁶ hirado.hu: Több ezer ukránt fogadott már be Moszkva, 2014.06.22.

⁸⁷ Ui.: Oroszország leállítatná az erőszakot Ukrajnában, 2014.06.03.

⁸⁸ magyarnemzet.hu: Orosz ügynök a Jobbikban?, 2014.05.15.

⁸⁹ Ágoston Balázs: A KIJEVI PÉLDA, demokrata.hu, 2014.03.05.

⁹⁰ Kiszelly Zoltán: Az evés meg az étvágy, magyarhirlap.hu, 2014.08.02.

⁹¹ Borbély József: A lenini méreg, magyarhirlap.hu, 2014.08.16.

⁹² Bencsik András: VEZÉRCIKK – BENCSIK ANDRÁS: A NATO VILÁGHÁBORÚRA KÉSZÜL?, demokrata.hu, 2014.05.11.

⁹³ Uő.: EGY HÉT – BENCSIK ANDRÁS: MOST JÓZANNAK KELL MARADNI, demokrata.hu, 2014.03.05.

⁹⁴ VZ: Putyin: Két év alatt legyűrjük a válságot, magyarnemzet.hu, 2014.12.18.

⁹⁵ Uő.: Putyin: Történelmi igazságtétel a Krím visszatérése, magyarnemzet.hu, 2014.05.09.

⁹⁶ magyarhirlap.hu: Aranykorát éli Putyin kultusza, 2014.08.13.

⁹⁷ demokrata.hu: ORBÁN VIKTOR: LÁBON LÖTTÜK MAGUNKAT, 2014.08.15.

⁹⁸ Nagy Kristóf: Orosz embargó: milliárdos a kiesés, magyarhirlap.hu, 2015.12.14.

IV. Oroszország Fidesz elbeszéléseiben 2015 után

Mindezek után térjünk is rá a keretező időszakra és kezdjük a vizsgálódásunkat, a keretezett részhez hasonlóan, egy viszonyítási időintervallum – vagy viszonyítási pont - kijelölésével, azaz hozzávetőlegesen mikortól is beszélhetünk a keretező időszak kezdetéről. Fontos azt kiemelni itt is, hogy nem lehet éles határokról beszélni, mert, ahogy az előző fejezetben néhány példát hoztam is fel rá, a nagyon sokféle, különböző elbeszélés halad párhuzamosan, és nem mindig lehet egyértelműen eldönteni, hogy mikor is „kopott ki” már teljesen egy régi, vagy mikortól jelenik is meg minden kétséget kizáróan egy új. Ráadásul nem egy olyan cikk vagy politikusi megnyilvánulás is akad, ahol különböző elbeszélések egyszerre, akár elég nehezen szétszálazhatóan vannak jelen egy adott szövegben. Mindezek pedig ugyanúgy elmondhatóak az egyes médiumokról is, ezek esetében sem igazán lehet éles határokat kijelölni. Sőt, akár olyanra is van példa, hogy egy-egy vizsgált cikkben nem dönthető el még az sem teljesen egyértelműen, hogy Oroszország kertezett vagy keretező, mivel egyszerre van valamilyen esemény valahogyan értelmezve Oroszország függvényében, viszont mindeközben ezzel párhuzamosan Oroszország is kereteződik valahogyan. Abban az esetben, ha az egyik lényegesen meghatározóbbnak mondható az adott cikkben, mint a másik, olyankor ez alapján még csak-csak lehet valamiféle verdiktet mondani róla, de sajnos ez se mondható mindig ilyen egyszerűnek.

Mindennek fényében a dolgozat második viszonyítási időszakát hozzávetőleg 2015-re tenném. Azaz ekkortól lehet leginkább megfigyelni, hogy kezdenek egyre nagyobb számban megjelenni azok az elbeszélések, amelyek Oroszországot a morálisan „jó” kategóriájába sorolják. Illetve emellett azok is, melyek Oroszországot, illetve a vele való viszonyt védendő, bizonyos eseményeket ennek fényében értelmeznek vagy újraértelmeznek.

A fentiekén túl pedig két nagyon fontos érvet még mindenképpen szeretnék külön kiemelni, hogy miért leginkább 2015-öt látom kijelölhetőnek, mint viszonyítási időszak. Az első részben már említettem, mégpedig, hogy a Political Capital elemzése 2015-re teszi a Fidesz jobboldal egészét uralni szándékozó, valamint a jobboldal és a szélsőjobboldal közötti határ elmosására törekvő retorika kiteljesedését.⁹⁹ Illetve, erre szintén utaltam már, a hazai szélsőjobboldalról

⁹⁹ Political Capital: Nem a fajkeveredéssel érkezett meg Orbán Viktor a szélsőjobbra, 2022.08.04.

nem túlzás azt állítani, hogy többségében oroszbarát.¹⁰⁰ Vagyis a Fidesz fenti törekvésebe, figyelembe véve a hazai szélsőjobb oroszbarát voltát, elég jól illeszkedik Oroszországnak az egyre nagyobb mértékben történő morálisan „jó” pozícióba való helyezése. A különböző események újraértelmezése, keretezése erősen összekapcsolódik ezzel, de mégis valamelyest különválaszthatónak látom ettől, erre mindjárt külön kitérek.

A második érv, amit szeretnék még kiemelni, az egy kifejezetten jelképes esemény, ami eléggé indikálja, hogy itt már valami nagyon változóban van a korábbiakhoz képest, ez pedig nem más, mint Bayer Zsolt, a Fidesz egyik meghatározó véleményformálójának, oroszokkal kapcsolatos mondhatni pálfordulása. Ha megnézzük Bayer Zsolt fellelhető, korábbi oroszokról szóló írásait, amelyek az általam használt tagolásban a negatívan keretezett időszakban keletkeztek, ezek egyértelműen negatívak, illetve az időszakra tipikusan jellemző elbeszéléstípusba sorolhatóak, ez pedig a Gyurcsány-, vagy MSZP-SZDSZ-kritika. Az egyik 2005 augusztusában,¹⁰¹ a másik 2007 áprilisában,¹⁰² a harmadik pedig ugyanez év júniusában jelent meg.¹⁰³

Bayer Zsolt oroszokkal kapcsolatos fordulata – legalábbis, ami a politikai kommunikációt illeti, a belső változásra az ő esetében sincs rálátásunk –, a 2015-ös Orbán-Putyin találkozó kapcsán történik, amikor is megjeleni a *Levél Vlagyimir Putyinnak* című írása.¹⁰⁴ Ebben tulajdonképpen a nemzetet, mint olyat, illetve annak védelmét közös értéként ábrázolja, ezen keresztül pedig többé-kevésbé Putyint és általa Oroszországot a morálisan „jó” pozíciójába helyezi ezáltal.

Ahogy említettem a dolgozatom elején, a különböző műsorokban elhangzó relatíve kötetlen beszélgetések alapvetően nem tartoznak a vizsgálódásom homlokterébe, azonban Bayer Zsolt pálfordulása kapcsán szeretnék mégis egy ilyet kiemelni. Ugyanis a fordulat jelképeességén túl, van egy másik aspektusa ennek az eseménynek, ami miatt ez még inkább jelentősnek mondható. Mégpedig, hogy Oroszország morálisan „jó” térbe helyezése után gyakorlatilag szinte azonnal újrakeretez Bayer Zsolt egy eseményt, az egykori Echo Tv Háttér-kép című műsorában, az oroszok, illetve a velük való viszony védelmében.

Ez az esemény pedig Putyin Fiumei úti koszorúzása. Lényegében arról van szó, hogy Putyin megkoszorúz egy olyan emlékművet,¹⁰⁵ amelyen a szöveg 1956-ra ellenforradalomként hivatkozik, és amelyet az ekkor meghalt orosz katonáknak állítottak.¹⁰⁶

¹⁰⁰ Political Capital: Oroszbarátok a jobbszélen, 2009.12.01.

¹⁰¹ Bayer Zsolt: Nyílt levél Gellért Kis Gábornak, magyarnemzet.hu, 2005.08.05.

¹⁰² Herczeg Márk: Felköpni, majd aláállni: bayerság, 444.hu, 2015.05.17.

¹⁰³ Bayer Zsolt: Gyurcsányság, magyarnemzet.hu, 2007.06.21.

¹⁰⁴ Uő.: Levél Vlagyimir Putyinnak, magyarhirlap.hu, 2015.02.17.

¹⁰⁵ nepszava.hu: Így koszorúzott Putyin, 2015.02.17.

¹⁰⁶ Lengyel Tibor: Mécs Imre: otromba lépés ellenforradalmi emlékművet koszorúzni, origo.hu, 2015.02.17.

Parafrazálva ezt, ennek az eseménynek az újraértelmezése során Bayer Zsolt többek között kiemeli például, hogy ez valójában egy orosz parcella, illetve, hogy amit Putyin megkoszorúzott, az ettől az emlékműtől egy teljesen különálló fehér márványobeliszk, amely a II. világháborúban, Budapest ostromakor elesett orosz, szovjet katonáknak állítottak. Illetve, hogy magától értetődik, hogy ezt egy mindenkori orosz vezető megkoszorúzza. Valamint kiemeli, hogy szerinte, akik azt állítják, hogy Putyin azt az emlékművet koszorúzta meg, amelyen az ellenforradalom szöveg szerepel, azok idegen érdekeket szolgálnak, ebben pedig egészen odáig megy, hogy szerinte e mögött a CIA áll. Mégpedig azon okból, mert a magyar közvélemény örömmel és szimpátiával fogadta Putyint, és ezt meg akarták fordítani.¹⁰⁷

Illetve ez a fajta újraértelmezés ezt követően tulajdonképpen még kiegészül Bayer Zsolt *Orbán, Putyin, Gyurcsány* című cikksorozatának első,¹⁰⁸ második,¹⁰⁹ és harmadik¹¹⁰ részével is.

Mivel a morálisan „jó” pozíciója kiemelten fontos itt a keretezés szempontjából, mindenképpen szükséges kitérni erre, ha csak röviden is. Semmiképpen nem szeretnék most hosszas morálfilozófiai fejtegetésbe kezdeni, hanem csak azzal foglalkoznék pár mondat erejéig, hogy itt ez konkrétan mit is jelent.

A politikára meglehetősen jellemző, hogy szereti a különböző kérdéseket durván leegyszerűsíteni és azokat binárisnak, igen-nemnek beállítani. Nemcsak hazai viszonylatban, de bárhol találhatunk rá példát, Fidesz - nem Fidesz, Demokrata - Republikánus, jobboldal – baloldal. Ugyan az ilyen redukálások után ez legfeljebb csak felsejleni tud, de azért a különböző politikai kérdések általában ennél sokkal összetettebbek, és bonyolultabbak szoktak lenni. Részben pedig ennek az egyszerűsítésnek a folyamányaként sokszor a politika, a különböző politikai aktorok a szembenálló felet igyekeznek hitelteleníteni, vagy démonizálni. Például úgy állítják be az adott kérdést – sokszor egyébként a keretezést is felhasználva -, hogy mindenképpen a saját oldaluknak van igaza, a másik fél jobb esetben csak téved vagy hibás, rosszabb esetben pedig a megtestesült ízig-vérig gonosz, aki csak azon van, hogy keresztbe tegyen és ártson. Vagy legalábbis ezekhez valami egészen hasonló módon van ez ábrázolva. A dolgotatomban a morális „jó” alapvetően ezen a tengelyen, a „saját oldal” póluson való elhelyezést jelenti.

¹⁰⁷ Vö.: youtube.com, HÍR TV+: A Putyin-féle koszorúzásokkal kapcsolatos fröcsögésekről, 2015.02.20.

¹⁰⁸ Bayer Zsolt: Orbán, Putyin, Gyurcsány (1.), magyarhirlap.hu, 2015.02.21.

¹⁰⁹ Uő.: Orbán, Putyin, Gyurcsány (2.), magyarhirlap.hu, 2015.02.23.

¹¹⁰ Uő.: Orbán, Putyin, Gyurcsány (3.), magyarhirlap.hu, 2015.02.24.

„(...) Putyin és Orbán Viktor közel-keleti keresztény egyházi vezetőkkel találkozott”¹¹¹

Ennek mikéntje kapcsán nagyon fontos azt kiemelni, hogy ugyan nem mindig minden Fideszhez köthető médiumnál, de a legtöbb esetben ez nem hirtelen és egyből explicite, nyíltan kimondva történik, hanem ennek van egyfajta relatíve lassabbnak mondható folyamata, felfutása. Ez alatt azt értem, hogy az esetek többségében nem azonnal lesz Oroszország nyíltan morálisan „jó”, hanem például sokszor a morálisan „rossz” kategóriájába sorolt különböző aktorok által van támadva, kritizálva, vagy pedig Oroszország támadja, kritizálja ezeket, és ez van az előtérbe helyezve az ábrázolás során. Vagyis kissé lesarkítva, a közös ellenfelek, ellenségek vannak kiemelve, előtérbe helyezve.

Alapvetően ez egy külön elbeszéléstípus, ami nem egyszerűen csak a morális térbe helyezést megelőzően, felvezetően jelenik meg, hanem annak egy fajtája is, amely tulajdonképpen végig jelen van változó intenzitással a keretező időszakban, illetve az átmeneti időszak főleg végén is, bár ekkor némi különbséggel, erre mindjárt rátérek. Ez a fajta morálisan „rossz” kategória elég sok dolgot jelenthet, lehet ez az ellenzék, vagy Soros György vagy a Soros-hálózatként hivatkozott személyek, vagy egyéb hasonló szereplők. Nézzünk meg ezek közül néhány példát.

Az ellenzék esetében sokszor ez egyszerűen csak különböző nyilatkozatok és megnyilvánulások átvételén, illetve ezek bizonyos aspektusainak felerősítésén keresztül történik, valamint ez nagyon gyakran összekapcsolódik egyfajta ellenzéki Orbán-kritika ábrázolásával is. Meg lehet említeni például, hogy Putyin 2015-ös látogatása az ellenzék szerint a szankciók miatt nem időszerű – ez által egyébként egyszerre kifejezve azt is, hogy az ellenzék a szankciókat támogatja -,¹¹² vagy, hogy az ellenzék Orbán-Putyin paktumról beszél.¹¹³ De olyanra is találhatunk példát az ábrázolás során, hogy az ellenzék Putyint az ő antidemokratikus volta és az emberi jogok általa történő elnyomása miatt kritizálja.¹¹⁴ Illetve akad, hogy bizonyos erősebb ellenzéki megnyilvánulások, mondások is kiemelésre kerülnek, például, hogy Orbán Viktor ki akarja léptetni Magyarországot az Unióból,¹¹⁵ vagy, hogy Gyurcsány Ferenc, Orbán Viktort Putyin pincsijének hívja.¹¹⁶ Ugyanakkor olyanra is van példa, hogy a különböző

¹¹¹ hirado.hu: Vlagyimir Putyin és Orbán Viktor közel-keleti keresztény egyházi vezetőkkel találkozott, 2019.10.30.

¹¹² Úi.: MSZP: Nem időszerű Putyin látogatása, 2015.01.30.

¹¹³ Úi.: MSZP: Orbán ne kössön újabb paktumot Putyinnal, 2015.02.11.

¹¹⁴ Úi.: Fodor: Putyin látogatása nem az ország, hanem Orbán érdeke, 2015.02.16.

¹¹⁵ Úi.: Tóbiás: Orbán ki akarja záratni Magyarországot az unióból, 2016.02.18.

¹¹⁶ magyarnemzet.hu: Gyurcsány: Most már Orbán lett Putyin pincsije, 2017.02.02.

ellenzéki megmozdulásokról számolnak be, általában valamilyen módon negatívan keretezve azt, például kevesen vettek azon részt,¹¹⁷ esetleg olyan is akad, hogy nemcsak utólag, hanem előzetesen lényegében „előértelmezik” az ilyen eseményt. Például a 2015-ös Orbán-Putyin találkozó miatti tüntetést kapcsán, Magyarországot, az Egyesült Államok és Oroszország küzdelmének a hadszíntereként értékelik, és a tüntetések mögött lényegében az amerikai titkosszolgálatokat vélik.¹¹⁸

Kicsivel fentebb említettem, hogy az ellenzéki kritikák ábrázolása némileg más a keretező és az átmeneti időszakban. Az alapvető különbség az, hogy a hozzávetőlegesen 2015 előtti ábrázolások nem az oroszokkal való viszony támadását emelik ki, nem arra fókuszálnak elsősorban, hanem sokkal inkább konkrétabbnak mondható ügyekkel¹¹⁹ kapcsolatos kritikákra,¹²⁰ például a paksi bővítésre.¹²¹ Ez szintén 2015-öt követően is jelen van,¹²² de előtte maga az oroszokkal való jó viszony támadása nem túlzottan jellemző, hogy ábrázolásra kerülne. Illetve az ellenzéken túl a Fidesz egyéb politikai ellenfelei is előkerülhetnek ezekben az elbeszélésekben, például Soros György,¹²³ vagy a „nyugat”, amely támadja az orosz identitást és történelmet hamisít.¹²⁴ Ugyanakkor, ahogy említettem nem csak, mint támadások elszenvedője tud ábrázolva lenni Oroszország hanem, mint, aki szintén fellép,¹²⁵ vagy felszólal ezek ellen a közös politikai ellenfelek ellen, legyen az Soros György,¹²⁶ vagy akár „Brüsszel”.¹²⁷

A másik jellemző típusa Oroszország morálisan „jó” térbe való helyezésének, az a közös értékek, politikai prioritások előtérbe helyezése. Itt is akad példa arra, hogy ez közvetetten, megelőzően történik, de elég gyakran itt már Oroszország nyíltan kimondva a „jó” póluson foglal helyet. Rengetegféleképpen történhet a közös értékek általi elhelyezés, akár vallásosság, vagy a hagyományos családmódel esetleg a nemzet, mint olyan, ehhez kapcsolódóan a nemzeti

¹¹⁷ magyaridok.hu: PUTYINTÓL FÉLTI HAZÁNKAT A BALOLDALI ELLENZÉK, 2017.02.03.

¹¹⁸ hirado.hu: Földi: Magyarország nem műveleti terület, hanem hadszíntér, 2015.01.11.

¹¹⁹ Ui.: MSZP: Magyarország döntsön az atomerőműről, ne Orbán!, 2014.01.14.

¹²⁰ Ui.: LMP: Orbán tegye nyilvánossá, miről tárgyal Putyinnal Paks ügyében!, 2013.01.31.

¹²¹ Ui.: Az LMP és az Együtt-PM is követeli, hogy hozzák nyilvánosságra a paksi erőműről szóló megállapodás részleteit, 2014.01.14.

¹²² demokrata.hu: SZOMORÚ A PÁRBESZÉD, 2018.09.19.

¹²³ hirado.hu: Soros gyűlöletes bűncselekményekkel vádolja Putyint, 2016.10.06.

¹²⁴ Stier Gábor: Ki hamisítja meg a történelmet?, magyarnemzet.hu, 2016.05.10.

¹²⁵ Mártonffy Attila: MOSZKVA KILENC SZERKESZTŐSÉGET NEVEZETT MEG KÜLFÖLDI ÜGYNÖKKÉNT, magyaridok.hu, 2017.12.06.

¹²⁶ hirado.hu: Nem kívánatossá nyilvánították Oroszországban Soros György két alapítványát, 2015.11.30.

¹²⁷ Ui.: A fűtési szezon végéig biztosított a magyar gázellátás, tele vannak a tárolók, miközben Nyugaton egyre nagyobb a baj, 2021.10.17.

hagyományok ápolása, konzervativizmus vagy hasonlók által. Ezeknek a legfőbb jellemzője, hogy itt az van ábrázolva, hogy valamilyen a Fidesz által is képviselt, vagy védett értéket, gondolatot Oroszország is képvisel vagy véd. Nézzünk erre is néhány példát.

Találhatunk olyan cikket, amely arról számol be, hogy Oroszországban vízkeresztkor másfél millióan merítkeztek meg,¹²⁸ vagy olyat, hogy a moszkvai pátriárka az abortusz ingyenessége valamint „*reklámja és népszerűsítése*” ellen szól fel,¹²⁹ illetve ugyanő Oroszországot „*a kereszténység talán legfőbb védelmezője*” megjelöléssel illeti.¹³⁰ Mindezeket túl beszámolnak az Iszlám Állam elleni harcban önmagát feláldozó „*orosz Ramboról*”,¹³¹ illetve, hogy Oroszország terrorellenes nemzetközi frontot akar,¹³² valamint, hogy „*Oroszországot az ésszerű konzervativizmus fogja vezérelni*”,¹³³ vagy, hogy ott a „*szexuális rendellenességgel*” élők nem jogosultak vezetői engedélyre.¹³⁴ Esetleg, hogy Putyin szerint elavulttá vált a liberális eszme.¹³⁵ Ezeken túl pedig beszámolnak arról is, hogy „*(...) új nemzetbiztonsági stratégiát írt alá szombaton Vlagyimir Putyin orosz elnök az amerikai és más nyugati országokból származó politikai és kulturális befolyás ellensúlyozására.*”¹³⁶

De olyan is előfordul, hogy a közös értékek bemutatása teljesen nyíltan emeli Oroszországot a morálisan „jó” terébe. Például azt olvashatjuk, hogy Oroszország célja a rend és a stabilitás biztosítása, valamint, hogy „*egy stabil, gyarapodó és kiszámítható Oroszország találkozik a magyar nemzeti érdekekkel, ami már távolról sem egy agresszív, terjeszkedő birodalom*”.¹³⁷

Vagy olyan cikket is találhatunk, amely orosz konzervatív alternatíváról ír, ezen belül arról, hogy Putyin szerint a liberális demokráciák válságukat élik, példaként felhozva a „*genderörületet*”, valamint, hogy „*az úgynevezett progresszív erők agresszivitását a bolsevikokéhoz hasonlította*”, illetve, hogy „*az orosz államfő elfogadhatatlannak tartja, hogy a haladás nevében háttérbe szorítsák a családot, nemváltásra biztassanak gyerekeket, anyatej helyett emberi tejről beszéljenek*”.¹³⁸ De ide sorolható akár az is, amikor 2019-ben Orbán Viktor

¹²⁸ hirado.hu: Több mint másfél millióan merítkeztek meg vízkeresztkor Oroszországban, 2015.01.19.

¹²⁹ Ui.: Megszüntetné az ingyenes abortuszt a pátriárka, 2015.01.22.

¹³⁰ Ui.: Oroszország a kereszténység talán legfőbb védelmezője – közölte Kirill pátriárka, 2016.03.06.

¹³¹ Majláth Roland: Hős születik: az orosz Rambo, magyarnemzet.hu, 2016.05.06.

¹³² hirado.hu: Oroszország terrorellenes frontot akar, 2016.04.27.

¹³³ demokrata.hu: OROSZORSZÁGOT AZ ÉSSZERŰ KONZERVATIVIZMUS FOGJA VEZÉRELNI, 2021.10.21.

¹³⁴ hirado.hu: Oroszországban nem vezethetnek autót a "szexuális rendellenességgel" élők, 2015.01.09.

¹³⁵ magyarnemzet.hu: Putyin a Financial Timesnek: Elavulttá vált a liberális eszme, 2019.06.28.

¹³⁶ hirado.hu: A hagyományos orosz értékeket védené a Putyin által aláírt stratégia, 2021.07.03.

¹³⁷ Koskovics Zoltán: A Moszkvai Principatus születése, origo.hu, 2020.07.03.

¹³⁸ Stier Gábor: OROSZ KONZERVATÍV ALTERNATÍVA, demokrata.hu, 2021.12.29.

és Vlagyimir Putyin közösen találkoztak közel-keleti keresztény egyházi vezetőkkel,¹³⁹ ahogy az is, amikor arról számolnak be, hogy „*A magyar és az orosz keresztények az oktatás terén támogathatják közösen a szíriai hittestvéreiket*”,¹⁴⁰ de az is itt megemlíthető, amikor a magyar-orosz barátság napjáról olvashatunk.¹⁴¹

Ezeken túl pedig, olyanra is van példa, hogy nem kifejezetten közös értékek, hanem inkább egyfajta közös prioritások, ügyek vagy legalábbis az oroszokkal ezekben való együttműködés van kiemelve. Persze ilyenre van példa már 2015 előtt is, azonban ekkor elsősorban ez még csak az energetikára, gázszállításra, paksi bővítésre valamint összességében a gazdasági lehetőségek kihangsúlyozására szorítkozik, 2015 után viszont több szempontból is ez kiegészül. Például az ukrajnai magyarok és oroszok „elukránosítása”,¹⁴² vagy a magyar hadifogolyadatok kapcsán történő együttműködés,¹⁴³ esetleg a koronavírus elleni vakcinák.¹⁴⁴ De mindezek mellett például a hazai gázellátással kapcsolatos,¹⁴⁵ vagy az egyéb gazdasági¹⁴⁶ jellegű magyar-orosz együttműködés ábrázolás továbbra is jelen van.

Illetve van még egy érdekesebb, nem kifejezetten elbeszéléstípus, hanem inkább cikkfajta, amik nem igazán a morálisan „jó” terébe helyezik el Oroszországot, de rendkívül pozitív hangvételük miatt, tulajdonképpen úgy is értékelhetőek, hogy bizonyos értelemben és mértékben, egyfajta megelőző, felvezető jelleggel megkönnyítik a morális elhelyezést. Például Putyin melletti, mondhatni szimpátiatüntetésről számolnak be,¹⁴⁷ vagy arról, hogy ő egy médiasztár,¹⁴⁸ illetve, hogy részletesen bemutatják az elnöki gépét és a páncélozott limuzinját, és ezeknek a képességeit.¹⁴⁹

„A Nyugat most Ukrajnát akarja (...) Ám Oroszország (...) ezt nem hagyja.”¹⁵⁰

¹³⁹ hirado.hu: Vlagyimir Putyin és Orbán Viktor közel-keleti keresztény egyházi vezetőkkel találkozott, 2019.10.30.

¹⁴⁰ szon.hu: A magyar és az orosz keresztények az oktatásban támogathatják közösen szíriai hittestvéreiket, 2021.12.16.

¹⁴¹ Ui.: Mikulás napi meglepetés, 2020.12.05.

¹⁴² magyaridok.hu: OROSZ KÜLÜGY: MOSZKVÁT ÉS BUDAPESTET AGGASZTJA AZ „ELUKRÁNOSÍTÁS” POLITIKÁJA, 2017.10.28.

¹⁴³ hirado.hu: Történelmi jelentőségűek az előkerült hadifogolyadatok, 2016.03.05.

¹⁴⁴ origo.hu: 6000 ampullányi orosz vakcina érkezett Magyarországra – videó, 2020.12.28.

¹⁴⁵ Ui.: Szíjjártó: Biztosított Magyarország jövő évi gázellátása, 2019.06.06.

¹⁴⁶ szon.hu: Orosz külügyminiszter: sikerképletünk kiállta az idő próbáját, 2021.08.23.

¹⁴⁷ magyar nemzet.hu: Nézze meg, hogyan tüntettek Budapesten Putyin mellett!, 2015.02.17.

¹⁴⁸ Ui.: Putyin, a médiasztár, 2015.02.17.

¹⁴⁹ Szabados Balázs: Íme Putyin elnöki gépe és páncélozott limuzinja, magyar nemzet.hu, 2015.02.17.

¹⁵⁰ Pilhál Tamás: Hazaárulás után nemzetárulás: Fegyőrék hátba szúrták a kárpátaljai magyarokat is, pestisracok.hu, 2019.03.31.

A keretező időszak kapcsán összességében elmondható, hogy a háború kitöréséig alapjaiban új elbeszélések, a fentebb említett, Oroszországot a morálisan „jó” terébe helyezőkön kívül nem igazán jelennek meg, ráadásul ezek mindegyike se igen értékelhető teljesen újak. Illetve jellemző még erre az időszakra, hogy nem csak a különböző politikai események vagy ügyek értelmeződnek úgy, hogy azzal tulajdonképpen védjék, vagy legalábbis pozitív színben tüntessék fel Oroszországot vagy a vele való viszonyt, hanem a régebbi, az átmeneti és a negatívan keretezett időszakra jellemző elbeszélések jelentős hányada is újraértelmeződik, esetleg kiegészül.

Továbbá fontos még azt megemlíteni, hogy több esetben ezek valamilyen politikai ellenféltől jövő kritikára, támadásra adott reakcióként jelennek meg először semmint maguktól, valamint egy cikk akár több esemény újrakeretezését is tartalmazhatja. Például találhatunk olyat, hogy a Momentum politikusának lényegében az orosz-magyar viszonyt kritizáló írására¹⁵¹ születik reakció. Ebben a válaszban¹⁵² a cikk írója nem csak közelmúltban történt eseményeket értelmez újra, hanem visszamegy egészen a XIX. századig, miszerint *„1849-ben a haladó Nyugat, a Habsburgok hívták ránk az oroszokat”*. Vagy majd úgy folytatja az ukrainai nyelvtörvénnyel kapcsolatban, hogy *„Ez nem mizéria, édes öregem, hanem egy brutális támadás az őshonos nemzeti kisebbségek ellen, s így nyílt hadüzenet magyar testvéreink ellen – tehát minden magyar ellen!”*. Illetve e cikkben az is szerepel valahogyan értelmezve a jelenlegi kormányzat oroszokkal való viszonyát, hogy *„A Buzinkay-féle csicskahad nem érti, soha nem értette: keresni a békét, a jó kapcsolatot, gazdaságilag kölcsönösen előnyös üzleteket kötni a környező birodalmakkal egészen mást jelent, mint önként lemondani érdekeinkről, jogainkról, tálcán fölkínálni javainkat.”*. Valamint az is, hogy *„Ezért kell hát össze-vissza hazudozni az oroszokról, engesztelhetetlenül gyűlölni őket. E hálátlan feladatot a Momentumhoz hasonló helyi ügynöklerakatok nyakába varrták, akik szív, gerinc és értelem híján büszkén teljesítik a küldetést. Miként büszkén fúrták meg a magyar olimpiai álmot is, hogy Párizs győzhessen. Hazaárulás vagy nemzetárulás – mikor mire van szükség.”*

Ezután pedig térjünk is rá a dolgozat talán legérdekesebb részére és nézzük meg, hogy a korábbi elbeszélések hogyan értelmeződnek újra az oroszok, illetve a velük való viszony védelmében. Kezdjük a negatívan keretezett időszak egyik jelentős elbeszélésével, a Gyurcsány Ferencre vagy egyéb politikai ellenfelekre vonatkozó kritikával.

¹⁵¹ Buzinkay György: Orosz befolyás helyett erős Ukrajnát!, hang.hu, 2019.03.29.

¹⁵² Pilhál Tamás: Hazaárulás után nemzetárulás: Fegyőrék hátba szúrták a kárpátaljai magyarokat is, pestisracok.hu, 2019.03.31.

A korábbiakhoz képest a keretező időszakban már olyat is olvashatunk, hogy Gyurcsány eljátszotta Putyin bizalmát valamint, hogy „(...) az orosz államfőnek különösebb illúziói nem voltak, a Kremlben akkor már évek óta azt tapasztalták, hogy Gyurcsány Ferenc átveri őket.”. Továbbá, hogy „(...) a kétoldalú tárgyalások részleteiről szinte már aznap tudtak Washingtonban és Brüsszelben, ez később segíthetett az EU illetékeseinek a Déli Áramlat gázvezeték megfűrásában is.”. Majd így folytatva ezt, „(...) Egységes Oroszország szentpétervári kongresszusán Vlagyimir Putyin már tárgyalta Orbán Viktorral (...) első miniszterelnöksége alatt sem alakultak jól a kapcsolatok, nem kis részben egyébként a kétoldalú gazdasági kapcsolatokat a szó szoros értelmében privatizáló szocialista háttérembereknek köszönhetően.”.¹⁵³

Vagyis látható, hogy itt már ebben Putyin és Oroszország nem egy negatív és valahogyan értelmezett szereplő. Hanem kifejezetten pozitívvá emelkedik, akivel kapcsolatban újraértelmeznék a múltban teljesen másként elmondott elbeszéléseket.

De erre találhatunk olyan példát is, ahol arról számolnak be, hogy „Gyurcsány szervilizmussal, feltétel nélküli, már-már nosztalgikus hódolattal viszonyult Putyinhoz és Oroszországhoz. Olyannyira, hogy emiatt időnként az orosz sajtó is lesajnáló megjegyzésekkel illette őt”, majd úgy folytatódik ez, hogy „(...) Gyurcsány Ferenc Szocsiba is ellátogatott, az orosz elnök rezidenciájára. (...) A magyar kormányfő nem tett jó benyomást a vendéglátó fél újságíróira. Kolesznyikov szerint pont úgy festett, mint egy Gazprom-középvezető – aki arról álmodik, hogy egyszer vezető pozícióba kerül a cégnél. (...)”.¹⁵⁴

Persze érdemes azért annyiban árnyalni mindezt, hogy nem mindig minden esetben az oroszokkal való viszony védelme miatt értelmeznék újra különböző eseményeket a Gyurcsány-kritikával kapcsolatban. Ez utóbbi elbeszélésfajta egy rendkívül fontos típus a Fidesz elbeszélései között, és itt jócskán találhatunk arra is példát, hogy Oroszország keretezett marad, lényegében az „erősebb” vagy fontosabb Gyurcsány-kritika elbeszéléssel szemben.

Például, a Gyurcsány-éra orosz-magyar titkosszolgálati összefonódásai kapcsán úgy fogalmaznak, hogy „Az orosz kémper kapcsán az ügyészség által nyilvánosságra hozottak egyértelműen bizonyítják, hogy a Gyurcsány-éra titkosszolgálati vezetői összejátszottak az orosz társszervekkel. Ennek fényében pedig felmerül a kérdés: az szolgálja-e a magyar érdeket, aki a geopolitikai realitásokból kiindulva kiegyensúlyozott kapcsolatra törekszik a Kremllel,

¹⁵³ pestisracok.hu: Gyurcsány eljátszotta Putyin bizalmát, aki Orbánt azonban komoly partnernek tartja, 2017.02.05.

¹⁵⁴ szon.hu: Gyurcsány korábban hízelgésből azt ígérte, a gyerekei megtanulnak oroszul és kínaiul, 2021.06.30.

vagy az, aki bolgár fedésben lévő orosz kémeket hív be a magyar titkosszolgálat épületébe, hogy azok magyar titkosszolgálat vessenek alá poligráfós vizsgálatnak?”¹⁵⁵

Valamint a teljes képhez azért az is hozzátartozik, hogy elég gyakran kerül kiemelésre a Fideszhez köthető médiumokban Gyurcsány Ferenc múltban meglévő, Vlagyimir Putyinhoz fűződő pozitívabb hozzáállása, megnyilvánulásai. Tulajdonképpen ezzel gyengítve Gyurcsány Ferencnek az Orbán-Putyin relációval kapcsolatos kritikáit.

Például ez az ábrázolás előkerül, amikor Gyurcsány Ferenc azzal állt a nyilvánosság elé, hogy saját elmondása szerint bizonyítékokkal rendelkezett Orbán Viktor oroszok általi zsaroltságáról.¹⁵⁶ Bár azt is érdekes megfigyelni, hogy ebben a konkrét cikkben, a zsarolás kifejezés egyáltalán nem szerepel, helyette törvénytelen pénzmozgásokról szóló terhelő orosz dokumentumokról írnak. Illetve előkerül ez még Gyurcsány Ferencnek az Orbán-Putyin találkozók kritikái kapcsán,¹⁵⁷ néhol egyenesen az ő pálfordulásáról számolva be,¹⁵⁸ valamint azt láthatjuk, hogy ennek ábrázolása az orosz-ukrán háború kitörése után is megmarad.¹⁵⁹

De találhatunk más politikai ellenfelekkel kapcsolatos újraértelmezéseket is, például van ahol a hazai ellenzéket képmutatónak nevezik, mert Putyinnal és Oroszországgal szemben Európát emlegetnek, holott a cikk állítása szerint „(...) *Európa tönkretételén, bevándorlókontinenssé tételén dolgoznak.*”¹⁶⁰ Vagy ebbe besorolható még a háború kitörése után az ellenzék „háborúpártiságának” az ábrázolása is, akár ellenzéki politikusok megnyilvánulásainak közvetítése és azok értelmezése által,¹⁶¹ vagy például annak ábrázolása révén, hogy a Honvédséget, az egykori MSZP-SZDSZ kormányok lényegében leépítették.¹⁶²

De emellett tulajdonképpen egyfajta Egyesült Államok-kritikán belül, vagy legalábbis azzal összekapcsolódva is találhatunk keretezést: „(...) *a kontinensünk kiszolgáltatottságát igyekeznek növelni azzal, hogy a természetes energiaszolgáltatónkat, Oroszországot próbálják leválasztani Európáról, miközben az atomenergiát démonizálják.*”¹⁶³

¹⁵⁵ origo.hu: Gyurcsány titkosszolgálati vezetői összeajtszottak az orosz társszervekkel, 2019.05.07.

¹⁵⁶ Úi.: Óriásit blöffölt Gyurcsány az oroszokkal kapcsolatban, 2017.04.28.

¹⁵⁷ magyarhirlap.hu: Gyurcsány magánemberként is szívesen járt össze Putyinnal, 2019.10.31.

¹⁵⁸ origo.hu: Leleplező videó Gyurcsányról: összevissza beszél Putyinról és Erdoganról, 2019.11.14.

¹⁵⁹ hirado.hu: Amikor még Putyin és Gyurcsány csárdást táncolt, 2022.03.04.

¹⁶⁰ Úi.: Fidesz: Elképesztő az ellenzék képmutatása Putyin elnök látogatása kapcsán, 2019.10.30.

¹⁶¹ demokrata.hu: ÍME AZ ELLENZÉK HÁBORÚPÁRTI MEGNYILVÁNULÁSAI, 2022.03.27.

¹⁶² Fónyi-Tisóczki Flóra: Gyurcsányék aggasztó módon veszélyeztetik a magyar emberek biztonságát, origo.hu, 2022.03.03.

¹⁶³ szon.hu: A pártok soraiban is lehetnek az ország ellen dolgozó ügynökök, 2022.01.28.

Vagy a továbbra is fontos szankciókkal kapcsolatos elbeszéléstípusban, azzal keveredve szintén találhatunk példákat: „(...) ott tartunk tehát, hogy aki nem szavazza meg az összes szankciós csomagot, az Putyin pincsije, orosz ügynök, aki esténként ukrán gyerekek vérében fürdik.” majd úgy folytatódik ez a cikk, hogy „Mi, magyarok nyílt és egyenes emberek vagyunk. Mindig is azok voltunk. (...) Ez a nyíltság persze szokatlanul hat az európai elit kommunikációjában. Arrafelé az a szokás, hogy ha valaki szembemegy a többiekkel, fű alatt teszi, mint a hollandok a szankciók kapcsán, vagy holmi értékekre és jogállamiságra hivatkozva, mint szintén a hollandok (...)”.¹⁶⁴

Az egykori negatívan keretezett időszakának a másik jellemző elbeszélése, ahol előkerül Oroszország, az 1956, itt is találhatunk példát újraértelmezésekre. Van, ahol az kerül bemutatásra 1956 kapcsán, hogy „(...) egyes orosz történészek egyértelműen elítélik a magyar szabadságharc eltiprását, a szovjet beavatkozást (...)”, illetve, hogy „(...) több mint 100 orosz állampolgárt ítéltek el 1956-ban azért, mert annak ellenére is kiálltak a magyarok mellett, hogy milyen agymosó propagandát alkalmaztak akkoriban a szovjetek.”. Továbbá az is megemlíti, hogy „(...) azt is, komoly feladat lenne, ha magyar történészek kutathatnának az orosz levéltárban, hiszen arról, hogy mennyi orosz állt át magyar oldalra 1956-ban, viszonylag még keveset tudni.”.¹⁶⁵

De politikusi megnyilvánulások esetében is találhatunk példát, a leglátványosabbak pedig ezek közül alapvetően a háború kitörése utániak és sok esetben össze is kapcsolódnak azzal. Természetesen az újrakeretező tendenciák a háború előtt is jelen vannak, ahogy előzőekben ezzel kapcsolatban hivatkoztam pár cikket, viszont a háború olyan értelemben mindenképpen felerősíti ezeket, hogy előtérbe, a figyelem központjába kerülnek lényegesen jobban, mint azt megelőzően. Például, amikor Schmitt Mária Hruscsovot ukránnak nevezi, illetve kiemeli, hogy az 1956-os forradalmat leverő katonák között ukránok is voltak.¹⁶⁶

Vagy, amikor Orbán Viktor, szintén már a háború kitörése után úgy fogalmaz 1956 kapcsán, hogy „(...) Ha belegondolunk, akkor 1956-ban mi nem azért harcoltunk, mert azt gondoltuk, hogy le fogjuk győzni a Szovjetuniót. Azért vállaltunk egy forradalmat és szabadságharcot, hogy kikényszerítsük a tűzszünetet meg a béketárgyalást. Azt gondoltuk, hogy el lehet érni egy béketárgyalást, ami a fegyveres csata végső célja, amely béketárgyaláson majd az oroszok a nyugatiakkal megegyezhetnek arról, hogy úgy, mint Ausztria, mi is semlegesek legyünk (...) Az

¹⁶⁴ Szikra Levente: A KETTŐS MÉRCE EURÓPAI ÉRTÉK?, demokrata.hu, 2022.11.11.

¹⁶⁵ Miklós Kata: Orosz történészek álltak ki a magyarok mellett 1956 miatt, pestisracok.hu, 2016.10.19.

¹⁶⁶ hvg.hu: Schmidt Mária visszaszűrt Twitteren a magyar választásba beavatkozó John Cleese-nek, 2022.04.02.

*én fejemben a mi 56-os logikánk, a szabadságharc meg a béketárgyalás nagyjából egy helyen van, hiszen valahogy rá kell kényszeríteni a nagyot, az erőset, a megszállót arra, hogy föladja a terveit.”.*¹⁶⁷ Illetve van még Orbán Viktor kapcsán egy másik nevezetesebb példa erre, amikor az 1956-os forradalom leverése kapcsán sem az orosz sem a szovjet kifejezést nem használja, hanem helyette „ők” - az eredeti angol nyelvű szövegben „they” - formában hivatkozik ’56 leverőire.¹⁶⁸

Ugyanakkor fontos itt is árnyalni a képet abban a tekintetben, hogy a keretező időszakban, ha nagyon-nagyon elvétve is, de még mindig előfordul az oroszok negatív keretezettsége 1956 kapcsán.¹⁶⁹ De ahogyan a dolgozat első részében említettem, ez azért annak is a függvénye, hogy hogyan is értelmezzük az oroszokat és a szovjeteket, illetve ezek relációját.

Mindezek után nézzük meg, hogy az átmeneti időszak főbb elbeszélései hogyan alakulnak át, illetve milyen újraértelmezések figyelhetők meg. A keretező időszakban a gazdasági előnyöket¹⁷⁰ és szükségszerűségeket¹⁷¹ bemutató elbeszélések ugyanúgy jelen vannak, viszont ezen a területén szép lassan egyre inkább felerősödnek az Oroszországgal szembeni szankciók kritikáját tartalmazók, amelyekben Oroszország már elég jelentős mértékben keretező.

Persze ez az elbeszéléstípus jelen van a Krím orosz megszállása, 2014 óta, de 2015 előtt nem tekinthető keretezőnek ebben Oroszország szerepe. Egyrészt, ahogyan erre már korábban kitértem, nem egységesek az ezzel kapcsolatos elbeszélések, ráadásul ezzel összefüggésben, arról nem nagyon lehet beszélni, hogy bizonyos események újraértelmezésre kerülnének Oroszország védelmében. Sőt, alapvetően Orbán Viktor részéről is találhatunk, ha más nem, de semlegesnek mindenképpen mondható megnyilvánulásokat,¹⁷² vagy akár kormányzati szinten még a szankciókat támogatóakat is.¹⁷³

A szankciókkal kapcsolatban a keretező időszakban a háború előtt is „szankciós zsákcár” emlegetnek, és gyakran azok hatékonyságát kérdőjelezzik meg.¹⁷⁴ Illetve majd annak kitörését követően a szankciókat tulajdonképpen „Európa rituális öngyilkosságaként” értékelik,¹⁷⁵ másutt pedig azt emelik ki például a gázembargó kapcsán, hogy „a magyar kormány még csak

¹⁶⁷ Vö.: youtube.com, Magyarország Kormánya: Orbán Viktor a Kossuth Rádióban (2022. október 14.), 2022.10.14.

¹⁶⁸ rtl.hu: „Mondd ki, Viktor!” – sok külföldi kommentelő élcelődik Orbán Viktoron az 56-os áldozatokra emlékező posztja miatt, 2022.11.05.

¹⁶⁹ Simon János: A MAGYAR A SZABADSÁG NEMZETE, magyaridok.hu, 2017.11.03.

¹⁷⁰ hirado.hu: Fontos együttműködési szerződéseket írnak alá Putyin budapesti látogatásakor, 2019.10.16.

¹⁷¹ magyarhirlap.hu: Szíjjártó: Ideológiával nem lehet fűteni a magyar otthonokat, 2021.09.30.

¹⁷² hirado.hu: Orbán Viktor óvatos szemléletre intett az orosz válságot illetően, 2014.12.19.

¹⁷³ Uj.: Külügyi államtitkár: Magyarország kitar az Oroszország elleni szankciók mellett, 2014.12.16.

¹⁷⁴ Bendarzszevszkij Anton: Maradnak a szankciók Oroszországgal szemben, magyarnemzet.hu, 2020.12.19.

¹⁷⁵ Bogár László: Embargó, magyarhirlap.hu, 2022.05.26.

tárgyalni sem hajlandó a gázembargóról, mivel Magyarországon ez »gyakorlatilag a gazdaság és az ország működőképtelenségét jelentené« – Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter szerint.»¹⁷⁶

De azért azt is érdemes megemlíteni, hogy Oroszország a keretező időszak gazdasági elbeszéléseiben sem kizárólag csak pozitív tud lenni. Azokban az esetekben, ahol ezek összekapcsolódnak lényegében a Gyurcsány-kritikával, ott alapvetően egy semlegesebb pozíciót is be tud tölteni Oroszország.¹⁷⁷ Továbbá a gazdasági elbeszélések kapcsán az energiabiztonság továbbra is előjön, például van ahol Magyarország energiafüggetlenségének erősítéséről írnak¹⁷⁸ - vagy az előbbieken hivatkozott cikkben egyenesen az orosz függőség megszűnéséről. Illetve 2018-ban is arról olvashatunk, hogy *„Magyarország diverzifikálni akarja energiaforrásait, arra törekszik, hogy az orosz gáz mellett egyéb források is megjelenhessenek, és ennek érdekében minden megoldásra nyitott (...)»*.¹⁷⁹ Holott, ha megnézzük a magyarországi gázimportra vonatkozó adatokat, az Oroszországból jövő gáz arányának csökkenéséről nemigen lehet beszélni.¹⁸⁰

De olyan példát is fel lehet hozni, amikor politikus értelmez újra ebben a témában, például *„Kövér László úgy fogalmazott, bár vagy egy évtizede arról győzködik Magyarországot, hogy az oroszok megbízhatatlan partnerek, tények bizonyítják, nem ők használták fegyverként a gázt, hanem fordítva: az Európai Bizottság próbálta meg a szankciókon keresztül azt ellenük visszafordítani.»*¹⁸¹

A paksi bővítés kapcsán pedig akár olyan keretezést is olvashatunk, hogy *„Szijjártó Péter (...) a paksi bővítésről szólva hangsúlyozta, hogy az EU világosan kimondta, hogy a nukleáris energia békés célú felhasználása nem esik semmilyen korlátozás alá. » Látjuk, hogy vannak mindenfajta törekvések, hogy kis botokat dugjanak a küllők közé, de aki a magyarországi nukleáris beruházást hátráltatja, az szembemegy az európai szabályokkal és megsérti a mi nemzeti szuverenitásunkat is «”*¹⁸²

Az átmeneti időszakra jellemző másik nagy elbeszéléstípus Oroszország gazdasági, politikai, katonai erejét emeli ki, illetve tulajdonképpen nagyítja is fel. A keretező időszakban alapvetően

¹⁷⁶ Szabó Gyula: Gázembargó: határozott válasz érkezett a magyar kormánytól, index.hu, 2022.06.27.

¹⁷⁷ origo.hu: Az Orbán-kormány megszüntette az orosz függőséget, 2019.05.13.

¹⁷⁸ Ui.: Palkovics László: A kormány célja Magyarország energiafüggetlenségének erősítése, 2022.10.27.

¹⁷⁹ magyaridok.hu: SÁGVÁRI PÁL: MAGYARORSZÁG DIVERZIFIKÁLNI AKARJA ENERGIAFORRÁSAIT, 2018.06.26.

¹⁸⁰ Forrás: iea.org

¹⁸¹ infostart.hu: Kövér László: nem az oroszok használták fegyverként a gázt, hanem fordítva, 2022.11.06.

¹⁸² origo.hu: Szijjártó Péter: A kormány kizárólag a magyar érdekek szempontjából tekint az energetikai javaslatokra, 2022.09.15.

inkább a két utóbbi kihangsúlyozása kap nagyobb figyelmet, valamint ezzel párhuzamosan alapvetően nem jellemző, hogy Oroszország a felemelkedő nagy ázsiai államok közé lenne többé sorolva. Ahol viszont mégis ez történik, ott jóval kevésbé prominens szereplője ezeknek az elbeszéléseknek,¹⁸³ mint például az átmeneti időszak kezdetén.

Ha Oroszország politikai és katonai erejével, jelentőségével kapcsolatos elbeszéléseket nézzük, akkor azt láthatjuk, hogy alapvetően ezeket továbbra is igyekeznek felnagyítani, bizonyos értelemben és mértékig talán jobban is, mint ezt megelőzően. Például találhatunk olyan cikket, ahol azt olvashatjuk, hogy *„Az USA és Oroszország között katonai hatalmi szempontból nézve sokkal kisebb a különbség, Kína bőven mögöttük van.”*¹⁸⁴ De arra is láthatunk példát, hogy Putyinnak, a balkáni esetleges NATO-bővítéssel kapcsolatos kritikáját lényegében közvetítik,¹⁸⁵ vagy olyat is, ahol többek között azt emelik ki, hogy *„A NATO-tagországok lakosságának átlagosan ötven százaléka nem támogatja a közös védelmet (vagyis az 5. cikkely alkalmazását) Oroszországgal szemben.”*¹⁸⁶ Vagy esetleg olyat is, hogy orosz forrásra hivatkozva az orosz haderő magas fokú harci képességeit ábrázolják.¹⁸⁷ Máshol pedig, a háború kitörése után egyenesen *„Moszkva-Teherán-Ankara tengelyről”* beszélnek.¹⁸⁸ De persze ezeken túl más módon is történhet Oroszország megemlése, akár például úgy, hogy arról számolnak be, hogy az oroszok saját őrállomást építenek.¹⁸⁹

Ha pedig az ezekkel kapcsolatos keretezésekre keresünk példákat, akkor találhatunk olyat, hogy *„Elhihetjük a hazugságot, hogy Keletről csak a veszély érkezik, ellenben Nyugatról csak a nyugtató biztonság, de ez egyszerűen nem igaz. Volt, hogy igaz volt. Hosszú ideig az volt. Főleg addig, amíg mi a Nyugat beleegyezésével keleti igában senyvedtünk.”*, és ugyanitt azt, hogy *„A Nyugat azonban, tudva, hogy győzedelmeskedett és hogy semmi sem parancsolhat a részükre megálljt, magasról szart minderre. Az egész közép-európai térséget és a Baltikumot is NATO-tagokká tette, majd amikor látták, hogy az oroszok még ezt is lenyelik, rátették a tenyerüket Ukrajnára is.”* Majd ugyanez úgy folytatódik, hogy *„Mert egyfelől ne legyen kétségünk: az, hogy momentán az egész balos sajtó kritikátlan ukrán propagandát nyomat az orosz–ukrán*

¹⁸³ hirado.hu: Matolcsy: Elkezdődött Eurázsia korszaka, 2019.10.30.

¹⁸⁴ origo.hu: A szemünk előtt formálódik az új világrend, 2018.11.30.

¹⁸⁵ magyaridok.hu: PUTYIN: A BALKÁNON JELENTŐS DESTABILIZÁLÓ ERŐ AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK POLITIKÁJA, 2019.06.16.

¹⁸⁶ Ilyash György: Ez a realitás: újra nagyhatalom Oroszország, index.hu, 2021.11.03.

¹⁸⁷ szon.hu: Az oroszoknak a legszörnyűbb fenyegetés ha felbomlik a társadalom, 2021.08.10.

¹⁸⁸ pestisracok.hu: Georg Spöttle: a Moszkva-Teherán-Ankara tengely, 2022.07.20.

¹⁸⁹ szon.hu: Saját őrállomást épít Oroszország, 2021.04.18.

*konfliktus értelmezésén, az hazaárulás. Ahogy a balos politikusok ebben a témában kizárólag Ukrainát védő megszólalásai is egytől-egyig hazaárulás.”*¹⁹⁰

Mindezekén túl pedig olyan lényegében keretező cikket is találhatunk, amelyben az északi sarkkör felmelegedése kapcsán az orosz-amerikai vetélkedést úgy értelmezi, hogy „(...) a térség erőforrásaiért folytatott versenyben az Egyesült Államok lemaradt. Bevált eszköze, a szankciós politika nem fog eredményt hozni, ugyanis nem tudja megállítani Oroszország terjeszkedését a sarkkör felé (...)”.

Majd úgy folytatja ez a cikk, hogy „Oroszországnak a jégtakaró alól kikerülő ásványkincsek ellenőrzése mellett az északi hajóforgalom ellenőrzése jelenthet új lehetőséget, Moszkva ezért is terjeszkedik a kontinentális talapzaton (...)”. Végül pedig azt írja, hogy „(...) a NATO elkésett a sarkköri stratégia kidolgozásával, miközben Oroszország katonai fejlesztésekkel is terjeszkedik északon.”¹⁹¹

Ettől az elbeszéléstípustól különválasztható, de azért komoly mértékben mégis kapcsolódik az orosz-ukrán, 2022 előtt „csak” konfliktus, majd nyílt háború. Alapvetően azt láthatjuk, hogy a korábbi eléggé széles spektrumon mozgó elbeszélések helyét elsősorban pozitívak veszik át. Ezen túlmenően pedig Oroszország ezeknek is valahogyan értelmezett szereplőjéből egyre inkább keretezőjévé válik. Például van, hogy az egész eseménysort úgy keretezik, hogy Oroszország minden lépése Ukrajnában pusztán válasz az ukránok, illetve a „nyugat” lépéseire, valamint, hogy egy esetleges orosz-ukrán háború lehetőségének felemlegetése lényegében nem több riogatásnál. Ezzel pedig az ukránoknak az a céljuk, hogy hadiállapotot vezethessenek be, ami révén az állampolgári jogokat is felfüggeszthetik. Valamint mindezen túl a cikk állítása szerint ennek van egy olyan vonzata is, hogy Zelenszkij népszerűsége csökkenőben van.¹⁹² De ezen felül olyanra is találhatunk példát, hogy lényegét tekintve a Krím félsziget Ukrajnához tartozását kérdőjelezi meg, különböző történelmi események újraértelmezésével, legyen az akár, hogy mikor melyik birodalomhoz tartozott vagy, hogy az ottani Oroszországhoz való csatlakozásról szóló népszavazás tulajdonképpen érvényesnek tekinthető.¹⁹³

¹⁹⁰ Trombitás Kristóf: Ukrajna mellé állni?, pestisracok.hu, 2022.02.03.

¹⁹¹ magyarnemzet.hu: Szakértők: Átrajzolhatja a világpolitikát az északi sarkkör felmelegedése, 2019.05.12.

¹⁹² Dócza Edith Krisztina: Alaptalanok Ukrajna lehetséges orosz támadásáról szóló vádjai, magyarnemzet.hu, 2021.11.26.

¹⁹³ Kertész Dávid: Hogyan lett Oroszország a Krím-félszigetből? Még “kicsi zöld emberkék” is voltak!, pestisracok.hu, 2021.03.09.

Végezetül talán érdemes még egyfajta rövid összefoglaló megállapítást tennem a háború kitörése utáni időszakra. Ugyan nem tartozik a dolgozatom szűkebben vett fókuszába, de azért mégiscsak több példát is felhoztam innen. Ahogy ez korábbi példákban is előjött, azt tapasztalhatjuk, hogy a keretező idősakra tipikusnak mondható tendenciák figyelhetők meg továbbra is. Ugyan megjelennek új elbeszélések, például a harcok¹⁹⁴ és a háború¹⁹⁵ bemutatása és ezekkel kapcsolatos értelmezések, de alapvetően a háború azt érdemben nem befolyásolja, hogy Oroszország a Fidesz elbeszéléseiben markánsan jelen van, mint keretező. Sőt, ami azt illeti a háború okán ez még nagyobb figyelmet is kap, mint ezt megelőzően.

¹⁹⁴ origo.hu: Itt van az ukránok újabb elképesztő terve, 2022.12.31.

¹⁹⁵ Bencsik András: AZ ARANYKOR VÉGET ÉRT, demokrata.hu, 2022.10.07.

V. Összegzés

A Fidesz Oroszországgal kapcsolatos elbeszélései kapcsán elsőként, amit érdemes mindenképpen kiemelni, hogy ez jól megkülönböztethető elemekre, alrészekre bontható, mindazonáltal ezek között nincsenek éles határvonalak, cezúrák. Tulajdonképpen azt láthatjuk, hogy vannak bizonyos elbeszélések, amelyek mellett újak jelennek meg, de az új megjelenése nem feltétlenül jelenti a régebbi teljes eltűnését is, hanem ezek sokszor párhuzamosan jelen vannak, akár egy-egy cikkben belül is.

Ha időben szeretnénk mindezt tagolni, akkor azt mondhatjuk, hogy Oroszország az elbeszélésekben hozzávetőleg 2015-ig, mint keretezett szerepel, azaz bizonyos más témák által, azokon keresztül van értelmezve, bemutatva. Majd pedig, ugyan nem tűnik el teljesen a keretezettség, de Oroszország az elbeszélésekben javarészt keretezővé válik, vagy legalábbis markánsan megjelenik ebben a szerepben, azaz a legtöbb esetben az Oroszországhoz való viszony fényében bizonyos események újraértelmeződnek. Mindez pedig erősen összekapcsolódik Oroszországnak a morálisan „jó” pozíciójába való helyezésével, azaz lényegét tekintve Oroszország a „saját oldal” pólusán helyeződik el.

Ugyanakkor a keretezett időszak is további két részre osztható, az első a negatívan keretezett, melyben Oroszország többségében negatívan van értelmezve. Míg a második pedig egyfajta átmenetinek nevezhető a leginkább, abban az értelmében, hogy már többségében nem negatívak az elbeszélések és egyre inkább új, semleges vagy egyenesen pozitív elbeszélések jelennek meg. E kettő között megközelítőleg 2008-2009 jelölhető ki, mint egyfajta viszonyítási időintervallum.

Valamint az átmeneti időszak, azért is tekinthető átmenetinek, mert a pozitív elbeszélések messze túlnyomó többségében nem ábrázolják még Oroszországot morális „jóként”. Viszont mihelyst ez utóbbi megtörténik, onnantól kezdve Oroszország keretezővé is válik. Nem feltétlenül azonnal, de ahol Oroszország morálisan „jóként” van ábrázolva tartósan, ott nagy valószínűség szerint előbb vagy utóbb keretezővé is fog válni. Fontos azonban még azt kiemelni az időbeli tagolás kapcsán, hogy az általam elsődlegesen vizsgált időszak 2010-től az orosz-ukrán háború kitöréséig terjed, ezen kívül inkább csak kitekintő jelleggel vizsgálgódtam, elsősorban a hosszabb időintervallumot átívelő folyamatok, jellemzők bemutatása céljából.

A negatívan keretezett időszakról röviden az mondható el, hogy Oroszország az esetek túlnyomó többségében negatív szereplőként van ábrázolva, valamint alapvetően két meghatározó elbeszéléstípus által van értelmezve. Az egyik, az akkori MSZP-SZDSZ kormány

valamint Gyurcsány Ferenc kritikája, egyes esetekben mindez kiegészülve más politikai szereplők – például az Egyesült Államok – kritikájával. A másik gyakori elbeszélés típus pedig 1956 kapcsán értelmezi valahogyan az oroszokat.

Az átmeneti időszakra alapvetően az jellemző, hogy megszűnik a negatív keretezettségnek, a korábbiakhoz képesti a dominanciája. De ezen túl, teljesen új elbeszélések is megjelennek, amelyek semlegesnek vagy pozitívnak mondhatóak. Viszont fontos, hogy a pozitív esetében itt még semmiképpen nem lehet többségében, Oroszországnak a morálisan „jó” pozícióba emeléséről beszélni. Vagyis az ezt megelőző, és az ezt követő időszakhoz képest is komoly eltéréseket mutat, ugyanakkor bizonyos hasonlóságok párhuzamosan jelen vannak.

Ennek az időszaknak az elbeszéléstípusait alapvetően három nagyobb részre lehet bontani. Vannak a negatívak, mely lényegében a negatívan keretezett időszak elbeszéléseinek egyfajta továbbéléseként értékelhetőek. Ezen túl, vannak még a pozitívak, ezeknek az egyik legjelentősebb csoportja a gazdasági típusúak. Ezekben alapvetően Oroszország nagy gazdasági lehetőségeket, potenciális előnyöket jelentő szereplőként van ábrázolva, mindez pedig nagymértékben összekapcsolódik a keleti nyitás elbeszéléseivel. A gazdasági elbeszélésekre példaként fel lehet még hozni az Oroszországot nagy felvevőpiacként ábrázolókat, illetve alapvetően idesorolhatóak még a gázellátással és a paksi bővítéssel kapcsolatosak is.

A mások jelentősebb elbeszéléstípusa a pozitív csoportnak, Oroszország nagyhatalmi státuszát, politikai, gazdasági, katonai erejét igyekszik kiemelni, vagy akár megemelni. Tulajdonképpen egy megkerülhetetlen hatalmi tényezőként igyekeznek ezek az elbeszélések bemutatni Oroszországot. Sokszor, mint, ami azokkal az országokkal, politikai szervezetekkel, szereplőkkel van konfliktusban, akikkel a magyar kormány is. Ugyanakkor Oroszország megemelését lehet úgy is értelmezni, hogy ez által Magyarország, illetve a magyar kormány is megemelődik, ha más nem a jó kapcsolat által.

Az elbeszéléstípusok harmadik csoportja pedig a semleges, ezek nem igazán mondhatóak egységesnek abban az értelemben, hogy nem egy jól megfogható történet részeként ábrázolják Oroszországot, hanem sokkal inkább ennek a „hétköznapi” ügyeit mutatják be, de nem szükségképpen pozitívan vagy negatívan. Mindazonáltal ezek is valahogyan értelmezik Oroszországot, vagy az értelmezésekhez hozzátesznek, kiegészítik azokat, illetve bizonyos aspektusokat kiemelnek, már csak az által, hogy beszámolnak bizonyos hírekről, míg másokról nem.

Valamint van még egy fontos elbeszéléstípus, amit nem lehet igazán az előbbi kategóriák egyikébe sem sorolni, mert rendkívül sokfélék és szerteágazóak az ehhez kapcsolódó

elbeszélések és akár cikkenként változik, hogyan is értelmezik ezek Oroszországot. Ez pedig a Krím 2014-es orosz annektálása, valamint az ehhez kapcsolódó, orosz-ukrán, akkor még nem teljesen nyílt háború „csak” konfliktus.

A hozzátétőleg 2015-től kezdődő keretező időszak alapvetően úgy foglalható össze, hogy itt már elkezdődik Oroszországnak a morális „jó” pozícióba való helyezése. Ez azonban a legtöbb esetben nem egyből hirtelen és nyíltan kimondva történik, hanem ennek van egyfajta relatíve lassabbnak mondható folyamata, például a morálisan „rossz” kategóriájába sorolt különböző aktorok általi támadás, kritika van előtérbe helyezve az ábrázolás során. Lehet ez akár Soros György, „Brüsszel”, vagy az ellenzék. A másik jellemző típusa pedig Oroszország morálisan „jó” térbe való helyezésének, a közös értékek, politikai prioritások előtérbe helyezése. Ez alatt lehet érteni vallásosságot, hagyományos családmoddelt, a nemzet, mint olyat, konzervativizmust vagy hasonlókat.

Ha a különböző újraértelmezéseket nézzük, akkor összességében elmondható, hogy a háború kitöréséig kifejezetten új elbeszélések, az Oroszországot a morálisan „jó” terébe helyezőkön kívül nem igazán jelennek meg. Illetve fontos aspektus még, hogy nem csak a különböző politikai események vagy ügyek kereteződnek úgy, hogy azzal tulajdonképpen védjék Oroszországot vagy a vele való viszonyt, hanem a negatívan keretezett és az átmeneti időszakra jellemző elbeszélések jelentős hányada is részben vagy akár teljesen újraértelmeződik. Például a Gyurcsány-kritika, 1956, a gazdasági elbeszélések, Oroszország megemlézése, vagy akár az orosz-ukrán konfliktus, majd nyílt háború.

A háború kitörése után pedig szintén a keretező időszakra tipikusnak mondható tendenciák figyelhetők. Ugyan megjelennek új elbeszélések, de alapvetően a háború érdemben nem befolyásolja, hogy Oroszország a Fidesz elbeszéléseiben markánsan jelen van, mint keretező.

Végezetül összegezve elmondható, hogy a dolgozatom fő tézise, miszerint a Fidesz kommunikációjában, elbeszéléseiben Oroszország keretezettből, markánsan keretezővé válik, úgy gondolom, hogy alátámasztható. A Fideszhez köthető különböző médiumokban és politikusi megnyilvánulásokban ez alapvetően jól nyomon követhető. Ugyan éles határokról nem lehet beszélni a tagolás során, mégis a különböző időszakok alapvetően jól elkülöníthetők a főbb tulajdonságaik alapján.

A vizsgálódás eredményeként a Fidesz Oroszországgal kapcsolatos viszonyának megváltozására, vagyis a miértre, messzemenő következtetéseket aligha fogalmazhatunk meg. Mindazonáltal a politikai kommunikáció és a különböző elbeszélések terén az átalakulás

hogyanja szintén jól nyomon követhető és jól kirajzolódó mintázatok figyelhetőek meg. A kezdeti negatívtól, a lényegesen vegyesebb hangvételű átmenti időszakon keresztül, egészen Oroszországnak a morálisan „jó” pozícióba való helyezéséig, és ezzel összefüggésben, a különböző események vagy régebbi elbeszélések teljes vagy részleges újraértelmezéséig.

Felhasznált irodalom

-ha: Érdekes: a Fidesz szerint orosz birodalmi érdekeket szolgál a kormány, hvg.hu, 2012.04.26.
https://hvg.hu/velemenynyuzsog/Erdekes_a_Fidesz_szerint_orosz_birodalmi_er_KTAZTQ
(Letöltve: 2023.01.08.)

24.hu: Ki lett a NATO-csúcs vesztese?, 2008.04.04.
<https://24.hu/kulfold/2008/04/04/ki lett nato csucs/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Ágoston Balázs: A KIJEVI PÉLDA, demokrata.hu, 2014.03.05.
<https://demokrata.hu/magyarorszag/a-kijevi-pelda-83635/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Ágoston Balázs: HIDEG GÁZHÁBORÚ, demokrata.hu, 2009.01.21.
<https://demokrata.hu/vilag/hideg-gazhaboru-77267/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Bayer Zsolt: Gyurcsányság, magyarnemzet.hu, 2007.06.21.
<https://magyarnemzet.hu/archivum-magyarnemzet/2007/06/gyurcsanysag>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Bayer Zsolt: Levél Vlagyimir Putyinnak, magyarhirlap.hu, 2015.02.17.
https://www.magyarhirlap.hu/velemenylevel_vlagyimir_putyinnak
(Letöltve: 2023.01.08.)

Bayer Zsolt: Nyílt levél Gellért Kis Gábornak, magyarnemzet.hu, 2005.08.05.
<https://magyarnemzet.hu/velemenymagazsolt/2005/08/nyilt-level-gellert-kis-gabornak>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Bayer Zsolt: Orbán, Putyin, Gyurcsány (1.), magyarhirlap.hu, 2015.02.21.
https://www.magyarhirlap.hu/velemenylevel_vlagyimir_putyinnak
(Letöltve: 2023.01.08.)

Bayer Zsolt: Orbán, Putyin, Gyurcsány (2.), magyarhirlap.hu, 2015.02.23.
https://www.magyarhirlap.hu/velemenylevel_vlagyimir_putyinnak
(Letöltve: 2023.01.08.)

Bayer Zsolt: Orbán, Putyin, Gyurcsány (3.), magyarhirlap.hu, 2015.02.24.
https://www.magyarhirlap.hu/velemenylevel_vlagyimir_putyinnak
(Letöltve: 2023.01.08.)

Bencsik András: AZ ARANYKOR VÉGET ÉRT, demokrata.hu, 2022.10.07.
https://demokrata.hu/velemenylevel_vlagyimir_putyinnak
(Letöltve: 2023.01.08.)

Bencsik András: EGY HÉT – BENCSIK ANDRÁS: MOST JÓZANNAK KELL MARADNI, demokrata.hu, 2014.03.05.
https://demokrata.hu/velemenylevel_vlagyimir_putyinnak
(Letöltve: 2023.01.08.)

Bencsik András: VEZÉRCIKK – BENCSIK ANDRÁS: A NATO VILÁGHÁBORÚRA KÉSZÜL?, demokrata.hu, 2014.05.11.
<https://demokrata.hu/magyarorszag/vezercikk-bencsik-andras-a-nato-vilaghaborura-keszul-75571/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Bendarzsevszkij Anton: Maradnak a szankciók Oroszországgal szemben, magyarnemzet.hu, 2020.12.19.
<https://magyarnemzet.hu/kulfold/2020/12/maradnak-a-szankciok-oroszorszaggal-szemben>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Bogár László: Embargó, magyarhirlap.hu, 2022.05.26.
<https://www.magyarhirlap.hu/velemeney/20220526-embargo>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Borbély József: A lenini méreg, magyarhirlap.hu, 2014.08.16.
https://www.magyarhirlap.hu/velemeney/A_lenini_mereg
(Letöltve: 2023.01.08.)

Buzinkay György: Orosz befolyás helyett erős Ukrajnát!, hang.hu, 2019.03.29.
<https://hang.hu/publicisztika/orosz-befolyas-helyett-eros-ukrajnat-105360>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Bíró-Nagy András és Boros Tamás: Jobbik going mainstream; strategy shift of the far right in Hungary, Policy Solutions, 2016
https://www.policysolutions.hu/userfiles/Biro-Nagy_Boros_Jobbik_going_mainstream_2016.pdf
(Letöltve: 2023.01.08.)

Chong, Dennis és Druckman, James N.: FRAMING THEORY, Annual Review of Political Science, 2007
<https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.polisci.10.072805.103054>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Coakley, Amanda: Putin's Trojan Horse Inside the European Union, foreignpolicy.com, 2022.08.03.
<https://foreignpolicy.com/2022/08/03/hungary-orban-russia-conservative-politics/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Czinkóczi Sándor: Az összes megyei lap ugyanazzal a központi Orbán-interjúval jelent meg a választás előtti napon, 444.hu, 2018.04.07.
<https://444.hu/2018/04/07/az-osszes-megyei-lap-ugyanazzal-a-kozponti-orban-interjuval-jelent-meg-a-valasztas-elotti-napon>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Dócza Edith Krisztina: Alaptalanok Ukrajna lehetséges orosz támadásról szóló vádjai, magyarnemzet.hu, 2021.11.26.
<https://magyarnemzet.hu/kulfold/2021/11/alaptalanok-ukrajna-lehetseges-orosz-tamadasrol-szolo-vadjai>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Febriani; Chia Pei Shin, Clarissa; Tan Poh Gek, Annabel; Yan Xiang, Ng és Luthfi bin Kamsani, Faishal: The Influence of Individuals' Political Orientations on Framing Effects In Political Communication, NANYANG TECHNOLOGICAL UNIVERSITY - Wee Kim Wee School of Communication and Information, academia.edu, 2015
https://www.academia.edu/12360883/The_Influence_of_Individuals_Political_Orientations_on_Framing_Effects_In_Political_Communication
(Letöltve: 2023.01.08.)

Fónyi-Tisóczki Flóra: Gyurcsányék aggasztó módon veszélyeztetik a magyar emberek biztonságát, origo.hu, 2022.03.03.
<https://www.origo.hu/itthon/20220225-ifj-lomnici-zoltan-marki-zay-es-a-baloldal.html>
(Letöltve: 2023.01.08.)

GB: Hatszoros áron épülne szénérőmű Pakshoz képest, magyarnemzet.hu, 2013.11.19.
<https://magyarnemzet.hu/gazdasag-archivum/2013/11/hatszoros-aron-epulne-szeneromu-pakshoz-kepest>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Havasi Zsolt: Lángok a szomszédban, süllyednek az oroszok, magyarnemzet.hu, 2014.12.26.
<https://magyarnemzet.hu/kulfold-archivum/2014/12/langok-a-szomszedban-sullyednek-az-oroszok>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Herczeg Márk: Felköpni, majd aláállni: bayerság, 444.hu, 2015.05.17.

<https://444.hu/2015/02/17/felkopni-majd-alaallni-bayersag/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

Ilyash György: Ez a realitás: újra nagyhatalom Oroszország, index.hu, 2021.11.03.

<https://index.hu/velemeney/2021/11/03/ez-a-realitas-ujra-nagyhatalom-oroszorszag/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

Jenei Miklós és Magyar Péter: Orbán Oroszországra mosolyog, index.hu, 2010.11.30.

<https://index.hu/kulfold/2010/11/30/orban-oroszorszagra-mosolyog/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

Juhász Attila, Hunyadi Bulcsú, Galgóczi Eszter, Róna Dániel, Szicherle Patrik és Zgut Edit: Az átrendeződés éve, Political Capital, 2017

https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/Atrendezodes%20Eve_HU_oldalpar.pdf

(Letöltve: 2023.01.08.)

Keller-Alánt Ákos: Dísznek vannak, magyarnarancs.hu, 2017.09.16.

<https://magyarnarancs.hu/belpol/disznek-vannak-105877>

(Letöltve: 2023.01.08.)

Keresztes Lajos: Gyurcsány Putyin legfontosabb szövetségese?, magyarnemzet.hu, 2007.05.05.

<https://magyarnemzet.hu/archivum-archivum/2007/05/gyurcsany-putyin-legfontosabb-szovetsege>

(Letöltve: 2023.01.08.)

Keresztes Lajos: Lapszemle: Gyurcsány visszahozná az orosz nyelvet, magyarnemzet.hu, 2006.03.01.

<https://magyarnemzet.hu/archivum-archivum/2006/03/lapszemle-gyurcsany-visszahozna-az-orosz-nyelvet>

(Letöltve: 2023.01.08.)

Kertész Dávid: Hogyan lett Oroszország a Krim-félszigetből? Még “kicsi zöld emberkék” is voltak!, pestisracok.hu, 2021.03.09.

<https://pestisracok.hu/hogyan-lett-oroszorszag-a-krim-felszigetbol-meg-kicsi-zold-emberkek-is-voltak/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

Kiss Márton Balázs: Erőset választott a világhírű történész, amikor Orbán Viktorról kérdezték; index.hu, 2022.12.23.

<https://index.hu/kulfold/2022/12/23/nato-europai-unio-orban-viktor-magyarorszag-anne-applebaum/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

Kiszelly Zoltán: Az évés meg az étvágy, magyarhirlap.hu, 2014.08.02.

https://www.magyarhirlap.hu/velemeney/Az_eves_meg_az_etvagyt

(Letöltve: 2023.01.08.)

Kolozsi Ádám: Ezek már nem azok a lengyelek: meginoghat Orbán legfontosabb európai szövetségese az oroszbarátság miatt, telex.hu, 2022.03.15.

<https://telex.hu/kulfold/2022/03/15/lengyelország-orban-kaczynski-tusk-marcus-15-marki-zay-ukrajna-oroszország-haboru-szovetseg>

(Letöltve: 2023.01.08.)

Koskovics Zoltán: A Moszkvai Principatus születése, origo.hu, 2020.07.03.

<https://www.origo.hu/itthon/20200703-a-moszkvai-principatus-szuletese-alapjogokert-kozpont.html>

(Letöltve: 2023.01.08.)

Kovács Bálint: Újabb újságírókat rúgtak ki az Origótól, index.hu, 2017.03.02.

<https://index.hu/kultur/media/2017/03/02/ujabb-ujsgirokat-rugtak-ki-az-origotol/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

Lengyel Tibor: Mécs Imre: otromba lépés ellenforradalmi emlékművet koszorúzni, origo.hu, 2015.02.17.
<https://www.origo.hu/itthon/20150217-mecs-imre-otromba-lepes-ellenforradalmi-emlekmuvet-koszoruzni.html>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Lovas István: A Gyurcsány-rejtély, magyarnemzet.hu, 2010.11.20.
<https://magyarnemzet.hu/archivum-magyarnemzet/2010/11/a-gyurcsany-rejtely>
(Letöltve: 2023.01.08.)

MD: Hazánk elkötelezett a Déli Áramlat mellett, magyarnemzet.hu, 2013.11.18.
<https://magyarnemzet.hu/gazdasag-archivum/2013/11/hazank-elkotelezett-a-deli-aramlat-mellett>
(Letöltve: 2023.01.08.)

MD: Oroszország fenyegetést lát a NATO-ban és Ukrajnában, magyarnemzet.hu, 2014.12.26.
<https://magyarnemzet.hu/kulfold-archivum/2014/12/oroszorszag-fenyegetest-lat-a-nato-ban-es-ukrajnaban>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Magyar Péter: Politikai okokból kellett távoznia az Origo főszerkesztőjének, állítja egykori helyettese, 444.hu, 2014.08.22.
<https://444.hu/2014/08/22/politikai-okokbol-kellett-tavoznia-az-origo-foszerkesztojenek-allitja-egykori-helyettese>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Majláth Roland: Hős születik: az orosz Rambo, magyarnemzet.hu, 2016.05.06.
<https://magyarnemzet.hu/kulfold-archivum/2016/05/hos-szuletik-az-orosz-rambo>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Megyeri Dávid: Megtagadott balos oroszimádat, magyarnemzet.hu, 2015.01.19.
<https://magyarnemzet.hu/velemen-archivum/2015/01/megtagadott-balos-oroszimadat>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Miklós Kata: Orosz történészek álltak ki a magyarok mellet 1956 miatt, pestisracok.hu, 2016.10.19.
<https://pestisracok.hu/orosz-torteneszek-alltak-ki-magyarok-mellet-1956-miatt/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Mártonffy Attila: MOSZKVA KILENC SZERKESZTŐSÉGET NEVEZETT MEG KÜLFÖLDI ÜGYNÖKKÉNT, magyaridok.hu, 2017.12.06.
<https://www.magyaridok.hu/kulfold/moszkva-kilenc-szerkesztoseget-nevezett-meg-kulfoldi-ugynokkent-2538757/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Mészáros Péter: Ukrán vörös riasztás: Ez már nem fenyegetés, ez hadüzenet, pestisracok.hu, 2014.03.02.
<https://pestisracok.hu/ukran-voros-riasztas-ez-mar-nem-fenyegetes-ez-haduzenet/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Nagy Kristóf: Orosz embargó: milliárdos a kiesés, magyarhirlap.hu, 2015.12.14.
https://www.magyarhirlap.hu/gazdasag/Orosz_embargo_milliardos_a_kieses
(Letöltve: 2023.01.08.)

Németh Zsolt: Oroszellenes-e a Fidesz?, polgariszemle.hu, 2009.02.05.
<https://polgariszemle.hu/archivum/45-2009-februar-5-evfolyam-1-szam/299-oroszellenes-e-a-fidesz>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Oxley, Zoe: Framing and Political Decision Making: An Overview , Oxford Research Encyclopedias, 2020.05.29.
<https://oxfordre.com/politics/display/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-1250;jsessionid=643E5082BCD8D5AB229DB41D71717950>
(Letöltve: 2023.01.08.)

PR: Véres merénylet Volgográdban, magyarnemzet.hu, 2013.12.29.
<https://magyarnemzet.hu/kulfold-archivum/2013/12/veres-merenylet-volgogradban>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Pilhál Tamás: Hazaárulás után nemzetárulás: Fegyőrék hátba szúrták a kárpátaljai magyarokat is, pestisracok.hu, 2019.03.31.
<https://pestisracok.hu/hazaarulas-utan-nemzetarulas-fegyorek-hatba-szurtak-a-karpataljai-magyarokat-is/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Political Capital: Nem a fajkeveredéssel érkezett meg Orbán Viktor a szélsőjobbra, 2022.08.04.
https://politicalcapital.hu/hireink.php?article_read=1&article_id=3039
(Letöltve: 2023.01.08.)

Political Capital: Október 23.- alkalom szüli a kommunistát, 2005.10.24.
https://www.politicalcapital.hu/konyvtar.php?article_read=1&article_id=1451
(Letöltve: 2023.01.08.)

Political Capital: Oroszbarátok a jobbszélen, 2009.12.01.
https://www.politicalcapital.hu/konyvtar.php?article_read=1&article_id=2124
(Letöltve: 2023.01.08.)

Political Capital: Oroszbarátság a sorok között, 2020.10.30.
https://www.politicalcapital.hu/hirek.php?article_read=1&article_id=2602
(Letöltve: 2023.01.08.)

Rajcsányi Gellért: Óceánia vs Eurázsia vs Keletázsia?, mandiner.blog.hu, 2011.11.22.
https://mandiner.blog.hu/2011/11/22/oecania_vs_eurazsia_vs_keletazsia
(Letöltve: 2023.01.08.)

Rényi Pál Dániel: A Telekom eladta az Origót a VS-t kiadó New Wave Médianak, 444.hu, 2015.12.17.
<https://444.hu/2015/12/17/a-telekom-eladta-az-origot-a-vs-t-kiado-new-wave-medianak>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Simon János: A MAGYAR A SZABADSÁG NEMZETE, magyaridok.hu, 2017.11.03.
<https://www.magyaridok.hu/velemenymagyar-szabadsag-nemzete-2408053/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Stier Gábor: A Gazprom nem tartja vetélytársnak a Nabuccót, magyarnemzet.hu, 2010.12.01.
<https://magyarnemzet.hu/archivum-magyarnemzet/2010/12/a-gazprom-nem-tartja-vetelytarsnak-a-nabuccot>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Stier Gábor: Ki hamisítja meg a történelmet?, magyarnemzet.hu, 2016.05.10.
<https://magyarnemzet.hu/velemenymagyar-archivum/2016/05/ki-hamisitja-meg-a-tortenelmet>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Stier Gábor: OROSZ KONZERVATÍV ALTERNATÍVA, demokrata.hu, 2021.12.29.
<https://demokrata.hu/vilag/orosz-konzervativ-alternativa-466142/#>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Stier Gábor: Selyemzsínór Putyinnak, magyarnemzet.hu, 2014.12.16.
<https://magyarnemzet.hu/vezercikk/2014/12/selyemzsinosor-putyinnak>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Szabados Balázs: Íme Putyin elnöki gépe és páncélozott limuzinja, magyarnemzet.hu, 2015.02.17.
<https://magyarnemzet.hu/tudomany-es-technika/2015/02/ime-putyin-elnoki-gepe-es-pancelozott-limuzinja>
(Letöltve: 2023.01.08.)

Szabó András és Pethő András: Orbán játszója - Feltárul a Putyinnal kiépített kapcsolat titkos története, 444.hu, 2018.03.11.

<https://444.hu/2018/03/11/orban-jatszomaja-feltarul-a-putyinnal-kiepitett-kapcsolat-titkos-tortenete>

(Letöltve: 2023.01.08.)

Szabó Gyula: Gázembargó: határozott válasz érkezett a magyar kormánytól, index.hu, 2022.06.27.

<https://index.hu/gazdasag/2022/06/27/haboru-orosz-ukran-konfliktus-gazembargo-energiavalsag/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

Szabó Márton: Diszkurzív Politikatudomány, Osiris Kiadó, Budapest, 2016

Szalay Dániel: További megyei lapok kerülhetnek a Fidesz közelébe, 24.hu, 2017.01.04.

<https://24.hu/media/2017/01/04/tovabbi-megyei-lapok-kerulhetnek-a-fidesz-kozelebe/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

Szikra Levente: A KETTŐS MÉRCE EURÓPAI ÉRTÉK?, demokrata.hu, 2022.11.11.

<https://demokrata.hu/velemeney/a-kettos-merce-europai-ertek-603770/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

TK: Putyin hadat üzent a terroristáknak, magarnemzet.hu, 2013.12.31.

<https://magyarnemzet.hu/kulfold-archivum/2013/12/putyin-hadat-uzent-a-terroristaknak>

(Letöltve: 2023.01.08.)

TK: Putyin: Kicsoda Obama, hogy ítélkezzen?, magyarnemzet.hu, 2014.05.23.

<https://magyarnemzet.hu/kulfold-archivum/2014/05/putyin-kicsoda-obama-hogy-itelkezzen>

(Letöltve: 2023.01.08.)

Trombitás Kristóf: Ukrajna mellé állni?, pestisracok.hu, 2022.02.03.

<https://pestisracok.hu/ukrajna-melle-allni-hazaarulas/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

VZ: Putyin: Két év alatt legyűrjük a válságot, magyarnemzet.hu, 2014.12.18.

<https://magyarnemzet.hu/kulfold-archivum/2014/12/putyin-ket-ev-alatt-legyurjuk-a-valsagot>

(Letöltve: 2023.01.08.)

VZ: Putyin: Történelmi igazságtétel a Krim visszatérése, magyarnemzet.hu, 2014.05.09.

<https://magyarnemzet.hu/kulfold-archivum/2014/05/putyin-tortenelmi-igazsagtetel-a-krim-visszaterese>

(Letöltve: 2023.01.08.)

WA: Brüsszelnek nem tetszik a Déli Áramlat, magyarnemzet.hu, 2013.12.05.

<https://magyarnemzet.hu/gazdasag-archivum/2013/12/brusszelnek-nem-tetszik-a-deli-aramlat>

(Letöltve: 2023.01.08.)

demokrata.hu: ORBÁN VIKTOR: LÁBON LÖTTÜK MAGUNKAT, 2014.08.15.

<https://demokrata.hu/magyarorszag/orban-viktor-labon-lottuk-magunkat-83675/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

demokrata.hu: OROSZORSZÁGOT AZ ÉSZSZERŰ KONZERVATIVIZMUS FOGJA VEZÉRELNİ, 2021.10.21.

<https://demokrata.hu/vilag/putyin-oroszorszagot-az-eszszeru-konzervativizmus-fogja-vezereelni-440684/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

demokrata.hu: SZOMORÚ A PÁRBESZÉD, 2018.09.19.

<https://demokrata.hu/magyarorszag/szomoru-a-parbeszed-108549/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

demokrata.hu: ÍME AZ ELLENZÉK HÁBORÚPÁRTI MEGNYILVÁNULÁSAI, 2022.03.27.

<https://demokrata.hu/magyarorszag/ime-az-ellenzek-haboruparti-megnyilvanulasai-510722/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

gondola.hu: Kövér László október 23-i ünnepi beszéde Sao Paulóban, 2011.10.24.
https://gondola.hu/cikkek/78390-Kover_Laszlo_oktober_23-i_unnepi_beszede_Sao_Pauloban.html
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: A fűtési szezon végéig biztosított a magyar gázellátás, tele vannak a tárolók, miközben Nyugaton egyre nagyobb a baj, 2021.10.17.
<https://hirado.hu/kulfold/cikk/2021/10/17/a-futesi-szezon-vegeig-biztosított-a-magyar-gazellatas-tele-vannak-a-tarolok-mikozben-nyugaton-egyre-nagyobb-a-baj>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: A hagyományos orosz értékeket védené a Putyin által aláírt stratégia, 2021.07.03.
<https://hirado.hu/kulfold/cikk/2021/07/03/a-hagyomanyos-orosz-ertekeket-vedene-a-putyin-altal-alairt-strategia>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Amikor még Putyin és Gyurcsány csárdást táncolt, 2022.03.04.
<https://hirado.hu/belfold/cikk/2022/03/04/amikor-meg-putyin-es-gyurcsany-csardast-tancoltak>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Az LMP és az Együtt-PM is követeli, hogy hozzák nyilvánosságra a paksi erőműről szóló megállapodás részleteit, 2014.01.14.
<https://hirado.hu/2014/01/14/az-lmp-es-az-egyutt-pm-is-koveteli-hogy-hozzak-nyilvanossagra-a-paksi-eromurol-szolo-megallapodas-reszleteit/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Fidesz: Elképesztő az ellenzék képmutatása Putyin elnök látogatása kapcsán, 2019.10.30.
<https://hirado.hu/belfold/belpolitika/cikk/2019/10/30/fidesz-elkepeszto-az-ellenzek-kepmutatasa-putyin-elnok-latogatasa-kapcsan>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Fidesz: egyre nagyobb Magyarország energiabiztonsága, 2014.04.01.
<https://hirado.hu/2014/04/01/fidesz-egyre-nagyobb-magyarorszag-energiabiztonsaga/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Fodor: Putyin látogatása nem az ország, hanem Orbán érdeke, 2015.02.16.
<https://hirado.hu/2015/02/16/fodor-putyin-latogatasa-nem-az-orosz-hanem-orban-erdeke/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Fontos együttműködési szerződéseket írnak alá Putyin budapesti látogatásakor, 2019.10.16.
<https://hirado.hu/belfold/gazdasag/cikk/2019/10/16/szijasrt-fontos-egyuttmukodesi-szerzodeseket-irunk-ala-putyin-budapesti-latogataskor>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Fotók a helyszínről - A paksi bővítés 13 százalékkal olcsóbb áramot hozhat, 2014.02.24.
<https://hirado.hu/2014/02/24/nemeth-laszlo-a-paksi-bovites-13-szazalekkal-olcsobb-aramot-hozhat/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Földi: Magyarország nem műveleti terület, hanem hadszíntér, 2015.01.11.
<https://hirado.hu/2015/01/11/foldi-magyarorszag-nem-muveleti-terulet-hanem-hadszinter/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Katonai tiszteletadás mellett temették el Mihail Kalasnyikovot, 2013.12.27.
<https://hirado.hu/2013/12/27/katonai-tiszteletadas-mellett-temettek-el-mihail-kalasnyikovot/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Két halott az oroszországi lakástűzben - 40 embert kimenekítettek, 2012.06.24.
<https://hirado.hu/2012/06/24/ket-halott-az-oroszorszagi-lakastuzben-40-embert-k/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Külügyi államtitkár: Magyarország kitart az Oroszország elleni szankciók mellett, 2014.12.16.
<https://hirado.hu/2014/12/16/kulugyi-allamtitkar-magyarorszag-kitart-az-oroszorszag-elleni-szankciok-mellett/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Lázár: nyolc évig kiszolgálta a magyar kormány az orosz érdekeket, 2010.07.06.
<https://hirado.hu/2010/07/06/lazar-nyolc-evig-kiszolgalt-a-magyar-kormany-az-o/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: LMP: Orbán tegye nyilvánossá, miről tárgyal Putyinnal Paks ügyében!, 2013.01.31.
<https://hirado.hu/2013/01/31/lmp-orban-tegye-nyilvanossa-mirol-targyal-putyinna/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: MSZP: Magyarország döntsön az atomerőműről, ne Orbán!, 2014.01.14.
<https://hirado.hu/2014/01/14/mszp-magyarorszag-dontson-az-atomeromurol-ne-orban/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: MSZP: Nem időszerű Putyin látogatása, 2015.01.30.
<https://hirado.hu/2015/01/30/mszp-nem-idoszeru-putyin-latogatas/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: MSZP: Orbán ne kössön újabb paktumot Putyinnal, 2015.02.11.
<https://hirado.hu/2015/02/11/mszp-orban-ne-kosson-ujabb-paktumot-putyinnal/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Martonyi Moszkvába látogat, 2011.02.06.
<https://hirado.hu/2011/02/06/martonyi-moszkvaba-latogat/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Martonyi: Oroszország a keleti nyitás egyik kulcsországa, 2013.02.28.
<https://hirado.hu/2013/02/28/martonyi-oroszorszag-a-keleti-nyitas-egyik-kulcsor/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Matolcsy: Elkezdődött Eurázsia korszaka, 2019.10.30.
<https://hirado.hu/kulfold/kulgasdasag/cikk/2019/10/30/matolcsy-elkezdodott-eurazsia-korszaka>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Medvegyev: kiszámíthatatlan a washingtoni kormányzat, 2014.12.10.
<https://hirado.hu/2014/12/10/medvegyev-kiszamithatatlan-a-washingtoni-kormanyzat/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Megszüntetné az ingyenes abortuszt a pátriárka, 2015.01.22.
<https://hirado.hu/2015/01/22/megszuntetne-az-ingyenes-abortuszt-a-patriarka/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Nem kívánatossá nyilvánították Oroszországban Soros György két alapítványát, 2015.11.30.
<https://hirado.hu/2015/11/30/nem-kivanatossa-nyilvanitottak-oroszorszagban-soros-gyorgy-ket-alapitvanyat/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Orbán Viktor óvatos szemléletre intett az orosz válságot illetően, 2014.12.19.
<https://hirado.hu/2014/12/19/orban-viktor-ovatos-szemleletre-intett-az-orosz-valsagot-illetoen/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Oroszország a kereszténység talán legfőbb védelmezője – közölte Kirill pátriárka, 2016.03.06.
<https://hirado.hu/2016/03/06/oroszorszag-a-keresztenyseg-talan-legfobb-vedelmezoje-kozolte-kirill-patriarka/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Oroszország leállíttatná az erőszakot Ukrajnában, 2014.06.03.
<https://hirado.hu/2014/06/03/oroszorszag-leallittatna-az-eroszakot-ukrajnaban/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Oroszország terrorellenes frontot akar, 2016.04.27.
<https://hirado.hu/2016/04/27/oroszország-terrorellenes-frontot-akar/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Oroszországban nem vezethetnek autót a "szexuális rendellenességgel" élők, 2015.01.09.
<https://hirado.hu/2015/01/09/oroszországban-nem-vezethetnek-autot-a-szexualis-rendellenessaggel-elok/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Soros gyűlöletes bűncselekményekkel vádolja Putyint, 2016.10.06.
<https://hirado.hu/2016/10/06/soros-gyuloletes-buncselekmenyekkel-vadolja-putyint/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Sziijártó: A keleti nyitás a gazdasági fordulat egyik kulcsa, 2013.05.14.
<https://hirado.hu/2013/05/14/szijarto-a-keleti-nyitas-a-gazdasagi-fordulat-egy/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Sziijártó: Moszkvában szóba kerülnek majd energetikai kérdések is, 2013.01.25.
<https://hirado.hu/2013/01/25/szijarto-moszkvaban-szoba-kerulnek-majd-energetik/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Tóbiás: Orbán ki akarja zárni Magyarországot az unióból, 2016.02.18.
<https://hirado.hu/2016/02/18/tobias-orban-ki-akarja-zaratni-magyarorszagot-az-uniobol/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Több ezer ukránt fogadott már be Moszkva, 2014.06.22.
<https://hirado.hu/2014/06/22/tobb-ezer-ukrant-fogadott-mar-be-moszkva/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Több mint másfél millióan merítkeztek meg vízkeresztkor Oroszországban, 2015.01.19.
<https://hirado.hu/2015/01/19/tobb-mint-masfel-millioan-meritkeztek-meg-vizkeresztkor-oroszorszagban/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Történelmi jelentőségűek az előkerült hadifogolyadatok, 2016.03.05.
<https://hirado.hu/2016/03/05/tortenelmi-jelentoseguek-az-elokerult-hadifogolyadatok/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Varga: az ország sokat spórol az orosz hitelszerződéssel, 2014.03.26.
<https://hirado.hu/2014/03/26/varga-az-orosz-sokat-sporol-az-orosz-hitelszerzodesselel/>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hirado.hu: Vlagyimir Putyin és Orbán Viktor közel-keleti keresztény egyházi vezetőkkel találkozott, 2019.10.30.
<https://hirado.hu/belfold/belpolitika/cikk/2019/10/30/vlagyimir-putyin-es-orban-viktor-kozel-keleti-kereszteny-egyhazi-vezetokkel-talalkozott>
(Letöltve: 2023.01.08.)

hvg.hu: Orbán: az oroszok segíteni fognak az energiafüggetlenség elérésében, 2009.11.25.
https://hvg.hu/gazdasag/20091125_orban_orosz_energiafuggetlenseg
(Letöltve: 2023.01.08.)

hvg.hu: Orbán: visszaszereztük a Mol ötödét az oroszoktól, 2011.05.24.
https://hvg.hu/gazdasag/20110524_kiszallt_surgut_mol
(Letöltve: 2023.01.08.)

hvg.hu: Schmidt Mária visszaszúrta Twitteren a magyar választásba beavatkozó John Cleese-nek, 2022.04.02.
https://hvg.hu/itthon/20220402_Schmidt_Maria_visszaszurta_Twitteren_a_magyar_valasztasba_beavatkozo_John_Cleesenek
(Letöltve: 2023.01.08.)

iea.org

<https://www.iea.org/data-and-statistics/charts/natural-gas-net-imports-in-hungary-2000-2020>

(Letöltve: 2023.01.08.)

index.hu: 56 nem reformmozgalom, hanem felkelés volt, 2007.10.23.

https://index.hu/belfold/pp07okt23/56_nem_reformmozgalom_hanem_felkeles_volt/

(Letöltve: 2023.01.08.)

index.hu: Távozik az Index szerkesztőségének vezetése és szinte minden munkatárs, 2020.07.24.

https://index.hu/szolgalmi-kozlemeny/2020/07/24/index_lapvezetes_tavozas_dull_szabolcs_munk_veronika_toth_szenesi_attila_haasz_janos_bodolai_laszlo/

(Letöltve: 2023.01.08.)

infostart.hu: Kővér László: nem az oroszok használták fegyverként a gázt, hanem fordítva, 2022.11.06.

<https://infostart.hu/belfold/2022/11/06/kover-laszlo-nem-az-oroszok-hasznaltak-fegyverkent-a-gazt-hanem-forditva>

(Letöltve: 2023.01.08.)

macrorends.net, China:

<https://www.macrorends.net/countries/CHN/china/gdp-gross-domestic-product>

(Letöltve: 2023.01.08.)

macrorends.net, Russia:

<https://www.macrorends.net/countries/RUS/russia/gdp-gross-domestic-product>

(Letöltve: 2023.01.08.)

macrorends.net, France:

<https://www.macrorends.net/countries/FRA/france/gdp-gross-domestic-product>

(Letöltve: 2023.01.08.)

macrorends.net, Germany:

<https://www.macrorends.net/countries/DEU/germany/gdp-gross-domestic-product>

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarhirlap.hu: Aranykorát éli Putyin kultusza, 2014.08.13.

https://www.magyarhirlap.hu/kulfold/Aranykorat_el_Putyin_kultusza

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarhirlap.hu: Gyurcsány magánemberként is szívesen járt össze Putyinnal, 2019.10.31.

<https://www.magyarhirlap.hu/belfold/20191031-gyurcsany-maganemberkent-is-szivesen-jart-ossze-putyinnal>

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarhirlap.hu: Németh Zsolt: Kezelhetetlenek a komoly konfliktusok Moszkva nélkül, 2015.11.30.

https://www.magyarhirlap.hu/belfold/Nemeth_Zsolt_Kezelhetetlenek_a_komoly_konfliktusok_Moszkva_nelkul

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarhirlap.hu: Paks ügyében nincs késés, 2014.11.19.

https://www.magyarhirlap.hu/gazdasag/Paks_ugyeben_nincs_keses

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarhirlap.hu: Szijjártó: Ideológiával nem lehet fűteni a magyar otthonokat, 2021.09.30.

<https://www.magyarhirlap.hu/gazdasag/20210930-szijasarto-ideologiaival-nem-lehet-futeni-a-magyar-otthonokat>

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarhirlap.hu: Török harci gépek lelőttek egy orosz bombázót, 2015.11.24.

https://www.magyarhirlap.hu/kulfold/Torok_harci_gepek_lelottek_egy_orosz_bombazot

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyaridok.hu: OROSZ KÜLÜGY: MOSZKVÁT ÉS BUDAPESTET AGGASZTJA AZ „ELUKRÁNOSÍTÁS” POLITIKÁJA, 2017.10.28.

<https://www.magyaridok.hu/kulfold/orosz-kulugy-moszkvat-es-budapestet-aggasztja-az-elukranositas-politikaja-2393449/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyaridok.hu: PUTYIN: A BALKÁNON JELENTŐS DESTABILIZÁLÓ ERŐ AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK POLITIKÁJA, 2019.06.16.

<https://www.magyaridok.hu/kulfold/putyin-a-balkanon-jelentos-destabilizalo-ero-az-egyesult-allamok-politikaja-3855494/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyaridok.hu: PUTYINTÓL FÉLTI HAZÁNKAT A BALOLDALI ELLENZÉK, 2017.02.03.

<https://www.magyaridok.hu/belfold/putyintol-felti-hazankat-baloldali-ellenzek-1379761/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyaridok.hu: SÁGVÁRI PÁL: MAGYARORSZÁG DIVERZIFIKÁLNI AKARJA ENERGIAFORRÁSAIT, 2018.06.26.

<https://www.magyaridok.hu/belfold/sagvari-pal-magyarorszag-diverzifikalni-akarja-energiaforrasait-3234082/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarnemzet.hu: A „hisztérikus” Gyurcsány tartsa meg magának a minősítéseit, 2011.05.02.

<https://magyarnemzet.hu/belfold-archivum/2011/05/a-hiszterikus-gyurcsany-tartsa-meg-maganak-a-minositeseit>

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarnemzet.hu: Anomáliák, 2009.07.20.

<https://magyarnemzet.hu/vezercikk/2009/07/anomaliak-2>

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarnemzet.hu: Fazekas: Magyarország így szerezhet piacot, 2013.10.11.

<https://magyarnemzet.hu/gazdasag-archivum/2013/10/fazekas-magyarorszag-igy-szereshet-piacot>

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarnemzet.hu: Ferihegy-tender: háttéregyeztetések, 2005.11.18.

<https://magyarnemzet.hu/archivum-magyarnemzet/2005/11/ferihegy-tender-hatteregyeztetesek>

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarnemzet.hu: Fidesz: hozzák nyilvánosságra a Gyurcsány-Putyin paktumot! + videó, 2007.03.18.

<https://magyarnemzet.hu/archivum-archivum/2007/03/fidesz-hozzak-nyilvanossagra-a-gyurcsany-putyin-paktumot-video>

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarnemzet.hu: Gyurcsány: Most már Orbán lett Putyin pincsije, 2017.02.02.

<https://magyarnemzet.hu/belfold-archivum/2017/02/gyurcsany-most-mar-orban-lett-putyin-pincsije>

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarnemzet.hu: Nézze meg, hogyan tüntettek Budapesten Putyin mellett!, 2015.02.17.

<https://magyarnemzet.hu/belfold-archivum/2015/02/nezze-meg-hogyan-tuntettek-budapesten-putyin-mellett>

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarnemzet.hu: Orbán: Vissza kell szerezni önbecsülésünket, 2009.01.21.

<https://magyarnemzet.hu/archivum-archivum/2009/01/orban-vissza-kell-szerezni-onbecsulesunket>

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarnemzet.hu: Orosz ügynök a Jobbikban?, 2014.05.15.

<https://magyarnemzet.hu/belfold-archivum/2014/05/orosz-ugynok-a-jobbikban>

(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarnemzet.hu: Putyin a Financial Timesnek: Elavulttá vált a liberális eszme, 2019.06.28.
<https://magyarnemzet.hu/kulfold/2019/06/putyin-a-financial-timesnak-elavultta-valt-a-liberalis-eszme>
(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarnemzet.hu: Putyin, a médiasztár, 2015.02.17.
<https://magyarnemzet.hu/kulfold-archivum/2015/02/putyin-a-mediasztar>
(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarnemzet.hu: Szakértők: Átrajzolhatja a világpolitikát az északi sarkkör felmelegedése, 2019.05.12.
<https://magyarnemzet.hu/gazdasag/2019/05/szakertok-atrajzolhatja-a-vilagpolitikát-az-eszaki-sarkkor-felmelegedese>
(Letöltve: 2023.01.08.)

magyarnemzet.hu: Veszélybe kerülhet a hazai gázellátás, 2009.01.03.
<https://magyarnemzet.hu/belfold-archivum/2009/01/veszelybe-kerulhet-a-hazai-gazellatas>
(Letöltve: 2023.01.08.)

mandiner.hu: Orbán Viktor beszéde Nagy Imre újratemetésén, 2009.06.16.
https://mandiner.hu/cikk/orban_viktor_beszede_nagy_imre_ujratemetesen
(Letöltve: 2023.01.08.)

nepszava.hu: Sz. Bíró Zoltán: Putyin valamivel zsarolja Orbánt 2022.10.22.
https://nepszava.hu/3173359_sz-biro-zoltan-orban-putyin-oroszorszag
(Letöltve: 2023.01.08.)

nepszava.hu: Így koszorúzott Putyin, 2015.02.17.
https://nepszava.hu/1048675_igy-koszoruzott-putyin-fotok
(Letöltve: 2023.01.08.)

origo.hu: 6000 ampullányi orosz vakcina érkezett Magyarországra – videó, 2020.12.28.
<https://www.origo.hu/itthon/20201228-szijjarto-peter-6000-ampullanyi-orosz-vakcina-erkezett-magyarorszagra.html>
(Letöltve: 2023.01.08.)

origo.hu: A szemünk előtt formálódik az új világrend, 2018.11.30.
<https://www.origo.hu/gazdasag/20181128-a-paigeo-az-uj-vilagrendrol-tartott-konferenciat.html>
(Letöltve: 2023.01.08.)

origo.hu: Az Orbán-kormány megszüntette az orosz függőséget, 2019.05.13.
<https://www.origo.hu/itthon/20190510-magyar-orosz-kapcsolatok.html>
(Letöltve: 2023.01.08.)

origo.hu: Deutsch Tamás: Ruszkik haza!, 2014.03.03.
<https://www.origo.hu/itthon/20140303-deutsch-tamas-ruszkik-haza.html>
(Letöltve: 2023.01.08.)

origo.hu: Gyurcsány titkosszolgálati vezetői összeajtszottak az orosz társszervekkel, 2019.05.07.
<https://www.origo.hu/itthon/20190507-szantho-miklos-oroszorszag-gyurcsany.html>
(Letöltve: 2023.01.08.)

origo.hu: Itt van az ukránok újabb elképesztő terve, 2022.12.31.
<https://www.origo.hu/nagyvilag/20221231-ukrajna-regionalis-konfliktus-feherorosz-tisztviselo.html>
(Letöltve: 2023.01.08.)

origo.hu: Leleplező videó Gyurcsányról: összevissza beszél Putyinról és Erdoganról, 2019.11.14.
<https://www.origo.hu/itthon/20191114-osszevissza-beszél-gyurcsany-hogy-kart-okozzon.html>
(Letöltve: 2023.01.08.)

origo.hu: Orbán Putyinnal találkozott, 2009.11.21.

<https://www.origo.hu/nagyvilag/20091121-diplomacia-orban-viktor-es-vlagyimir-putyin-talalkozott.html>

(Letöltve: 2023.01.08.)

origo.hu: Palkovics László: A kormány célja Magyarország energiafüggetlenségének erősítése, 2022.10.27.

<https://www.origo.hu/gazdasag/20221027-gazdasag-penz-magyarorszag-energiafuggetlenseg.html>

(Letöltve: 2023.01.08.)

origo.hu: Radikálisan megnőtt Magyarország nemzetközi jelentősége, 2017.02.02.

<https://www.origo.hu/itthon/20170201-a-putyin-latogatas-nemzetkozi-jelentosege.html>

(Letöltve: 2023.01.08.)

origo.hu: Szijjártó Péter: A kormány kizárólag a magyar érdekek szempontjából tekint az energetikai javaslatokra, 2022.09.15.

<https://www.origo.hu/gazdasag/20220915-a-kormany-a-magyar-erdekek-szempontjabol-tekit-az-energetikai-javaslatokra.html>

(Letöltve: 2023.01.08.)

origo.hu: Szijjártó: Biztosított Magyarország jövő évi gázellátása, 2019.06.06.

<https://www.origo.hu/itthon/20190606-magyarorszag-jovo-evi-gazellatasa-biztosított.html>

(Letöltve: 2023.01.08.)

origo.hu: Óriásit blöffölt Gyurcsány az oroszokkal kapcsolatban, 2017.04.28.

<https://www.origo.hu/itthon/20170428-gyurcsany-ferenc-vlagyimir-putyin-oroszorszag.html>

(Letöltve: 2023.01.08.)

pestisracok.hu: Georg Spötle: a Moszkva-Teherán-Ankara tengely, 2022.07.20.

<https://pestisracok.hu/georg-spottle-a-moszkva-teheran-ankara-tengely/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

pestisracok.hu: Gyurcsány eljátszotta Putyin bizalmát, aki Orbánt azonban komoly partnernek tartja, 2017.02.05.

<https://pestisracok.hu/gyurcsany-eljatszotta-putyin-bizalmat-aki-orbant-azonban-komoly-partnernek-tartja/>

(Letöltve: 2023.01.08.)

rtl.hu: „Mondd ki, Viktor!” – sok külföldi kommentelő écelődik Orbán Viktoron az 56-os áldozatokra emlékező posztja miatt, 2022.11.05.

<https://rtl.hu/belfold/2022/11/05/orban-viktor-twitter-1956-oroszok>

(Letöltve: 2023.01.08.)

szabadeuropa.hu: Az EP terrorizmust támogató államnak minősítette Oroszországot – a Fidesz képviselői nem szavaztak, 2022.10.23.

<https://www.szabadeuropa.hu/a/az-europai-parlament-terrorizmust-tamogato-allamnak-minositette-oroszorszagot/32145335.html>

(Letöltve: 2023.01.08.)

szon.hu: A magyar és az orosz keresztények az oktatásban támogatják közösen szíriai hittestvéreiket, 2021.12.16.

<https://www.szon.hu/orszag-vilag/2021/12/a-magyar-es-az-orosz-keresztények-az-oktatásban-tamogathatják-kozosen-sziriai-hittestvereiket>

(Letöltve: 2023.01.08.)

szon.hu: A pártok soraiban is lehetnek az ország ellen dolgozó ügynökök, 2022.01.28.

<https://www.szon.hu/orszag-vilag/2022/01/a-partok-soraiban-is-lehetnek-az-orszag-ellen-dolgozo-ugynokok>

(Letöltve: 2023.01.08.)

szon.hu: Az oroszoknak a legszörnyűbb fenyegetés ha felbomlik a társadalom, 2021.08.10.

<https://www.szon.hu/orszag-vilag/2021/08/az-oroszoknak-a-legszornyubb-fenyegetes-ha-felbomlik-a-tarsadalom>

(Letöltve: 2023.01.08.)

szon.hu: Gyurcsány korábban hízelgésből azt ígerte, a gyerekei megtanulnak oroszul és kínaiul, 2021.06.30.
<https://www.szon.hu/orszag-vilag/2021/06/gyurcsany-korabban-hizelgesbol-azt-igerte-a-gyerekei-megtanulnak-oroszul-es-kinaul>
(Letöltve: 2023.01.08.)

szon.hu: Mikulás napi meglepetés, 2020.12.05.
<https://www.szon.hu/helyi-kozelet/2020/12/mikulas-napi-meglepetes>
(Letöltve: 2023.01.08.)

szon.hu: Orosz külügyminiszter: sikerképletünk kiállta az idő próbáját, 2021.08.23.
<https://www.szon.hu/orszag-vilag/2021/08/orosz-kulugyminiszter-sikerkepletunk-kiallta-az-ido-probajat>
(Letöltve: 2023.01.08.)

szon.hu: Saját úrállomást épít Oroszország, 2021.04.18.
<https://www.szon.hu/egyperces/2021/04/sajat-urallomast-epit-oroszorszag>
(Letöltve: 2023.01.08.)

youtube.com, 444.hu: Orbán: 56 miatt is kötelességünk világosan beszélnünk az orosz agresszióról, 2014.08.01.
<https://www.youtube.com/watch?v=0ndu5mhU1bw>
(Letöltve: 2023.01.08.)

youtube.com, HÍR TV+: A Putyin-féle koszorúzásokkal kapcsolatos fröcsögésekről, 2015.02.20.
https://www.youtube.com/watch?v=s6B23_cu8cM
(Letöltve: 2023.01.08.)

youtube.com, Magyarország Kormánya: Orbán Viktor a Kossuth Rádióban (2022. október 14.), 2022.10.14.
<https://www.youtube.com/watch?v=XcUFKZFmj8I>
(Letöltve: 2023.01.08.)

youtube.com, Telex.hu: Orbán Viktor elárulta, miért fordult Putyin felé, 2022.04.06.
<https://www.youtube.com/watch?v=oFFLTLAmC0A>
(Letöltve: 2023.01.08.)